

**Стратегія сталого розвитку:
можливості і проблеми
запровадження в Україні**

Аналітична доповідь

КИЇВ - 2013

Зміст

Зміст.....	2
Передмова.....	3
Вступ	4
1. Аналіз законодавчої бази України із сталого розвитку.....	5
2. Проект Концепції впровадження в Україні ресурсоефективного та більш чистого виробництва, як першого практичного законодавчого елементу стратегії сталого розвитку.....	58
Висновки та пропозиції	64

Передмова

Аналітична доповідь «Стратегія сталого розвитку: можливості і проблеми запровадження в Україні» була підготовлена до «круглого столу» 8 жовтня 2013 року на тему: «Огляд політики України спрямованої на зменшення використання ресурсів на виробництвах та їх впливу на довкілля у порівнянні з політиками інших країн. Аналіз та розробка пропозицій», що відбувся в Національному інституті стратегічних досліджень за підтримки Програми ООН з промислового розвитку (ЮНІДО).

За підсумками цього комунікативного заходу була створена робоча група з розробки проекту Концепції впровадження в Україні ресурсоефективного та більш чистого виробництва – координатор: Потапенко В.Г., к.геогр.н., с.н.с., Національний інститут стратегічних досліджень; члени: Мусіна Л.О., к.е.н., заслужений економіст України, Міністерство економічного розвитку та торгівлі України; Кулік О.Ф. Міністерство екології та природних ресурсів України; Галушкіна Т.П., д.е.н., проф., заслужений економіст України, Інститут проблем ринку та економіко-екологічних досліджень НАНУ; Павшук В.М., к.т.н., Центр ресурсоефективного та чистого виробництва в Україні (ЮНІДО).

Створений проект Концепції представлений на міжнародній конференції 21 листопада 2013 року «Зелена ресурсоефективна економіка: нові можливості для економічного зростання України» і взятий за основу Міністерством екології та природних ресурсів України для відповідного законопроекту, що розробляється.

Вступ

Нові виклики глобальній та національній безпеці на початку 80-х років XX століття змусили шукати нові стратегії розвитку. Тут в нагоді стала ідеологія сталого розвитку, розроблена Комісією Буртланда Організації з охорони навколишнього середовища ООН, яка передбачала гармонійне співвідношення між економічною ефективністю, соціальною стабільністю та екологічною безпекою.

Після кінця біполярного світу та закінчення холодної війни в умовах ідеологічного вакууму в 1992 році сталий розвиток як глобальна ідеологія був легітимізований на саміті ООН Ріо-де-Жанейро в 1992 році. Звичайно, наблизитись до реалізації цієї стратегії змогли тільки декілька європейських країн із соціальноорієнтованою економікою, такі як Швейцарія, Норвегія, Швеція. Країни з перехідною економікою та ті, що розвиваються, не бачили для цього перспектив.

Глобальна економічна криза 2008 року, яка розпочалася на фоні ресурсної, економічної, продовольчої та світоглядної кризи створила нові виклики для глобальної та національної безпеки. На сьогоднішній день стало зрозумілим, що сучасна стратегія економічного розвитку більшості країн суперечить вимогам їх безпеки, як економічної, так і ресурсної, продовольчої, кліматичної, тощо. ООН запропонувала нові механізми для економік різних типів змінити ситуацію на краще.

Одним з практичних напрямків реалізації стратегії сталого розвитку в світі та в Україні стало формування ресурсоефективного та більш чистого виробництва за підтримки Проекту Організації Об'єднаних Націй з промислового розвитку (ЮНІДО)¹.

В Стратегії національної безпеки України на 2010-2015 рр. зазначено, що нерациональне використання мінерально-сировинних природних ресурсів, забруднення навколишнього середовища токсичними та екологічно небезпечними відходами становить загрози національній безпеці держави і є проблемою.

Вирішення цієї проблеми має ґрунтуватися на принципах:

1) узгодження економічної ефективності, соціальної справедливості та екологічної безпеки.

2) запобігання надмірного використання ресурсів та утворення відходів і шкідливих речовин на технологічному рівні виробництва, а не на рівні ліквідації наслідків.

3) економічна доцільність для промисловця та підприємця впровадження принципу ресурсоефективного та більш чистого виробництва, яка досягається завдяки:

- Новим технологіям, що використовують інші сировину, матеріали;
- Більш ефективному управлінню діяльністю підприємства;
- Повторному використанню матеріалів

Таким чином, реалізація стратегії сталого розвитку в реальних інституційних умовах України має відбуватися поступово, спираючись на принцип економічної ефективності та екологічної безпеки, партнерства між промисловим бізнесом та державою, що відповідає вимогам національної безпеки. І першим практичним кроком реалізації стратегії сталого розвитку має стати ресурсоефективне та більш чисте виробництво.

¹ Керівництво ЮНІДО з більш чистого виробництва. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://recrc.kpi.ua/uk/node/107>

1. Аналіз законодавчої бази України із сталого розвитку

1.1. Закон України «Про основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2020 року»²	
Закон або добровільна угода (правова основа)	Закон України від 21 грудня 2010 року № 2818-VI, Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2011, № 26, ст. 218
Мета законодавчого акту (опис мети)	Метою національної екологічної політики є стабілізація і поліпшення стану навколишнього природного середовища України шляхом інтеграції екологічної політики до соціально-економічного розвитку України для гарантування екологічно безпечного природного середовища для життя і здоров'я населення, впровадження екологічно збалансованої системи природокористування та збереження природних екосистем.
Опис механізму (яким чином впроваджується)	<ul style="list-style-type: none"> - посилення ролі екологічного управління в системі державного управління України з метою досягнення рівності трьох складових розвитку (економічної, екологічної, соціальної), що зумовлює орієнтування на пріоритети сталого розвитку; - врахування екологічних наслідків під час прийняття управлінських рішень, при розробленні документів, які містять політичні та/або програмні засади державного, галузевого (секторального), регіонального та місцевого розвитку; - міжсекторальне партнерство та залучення зацікавлених сторін; - запобігання надзвичайним ситуаціям природного і техногенного характеру; - забезпечення екологічної безпеки і підтримання екологічної; - участь громадськості та суб'єктів господарювання у формуванні та реалізації екологічної політики, - невідворотність відповідальності за порушення законодавства про охорону навколишнього природного середовища; - пріоритетність вимоги "забруднювач навколишнього природного середовища та користувач природних ресурсів платять повну ціну"; - відповідальність органів виконавчої влади за доступність, своєчасність і достовірність екологічної інформації; - державна підтримка та стимулювання вітчизняних суб'єктів господарювання, які здійснюють модернізацію виробництва, спрямовану на зменшення негативного впливу на навколишнє природне середовище.
Область впливу (яка тематична область впливу)	Тематична область впливу охоплює екологічну безпеку, екологізацію економіки, екологічну освіту та виховання.
Діючі особи (хто відповідальний за впровадження та яка цільова група)	Міністерство екології та природних ресурсів Цільовою групою є як великий бізнес так і чиновники більшості міністерств та відомств.
Правозастосування (який рівень відповідності політиці?)	Рівень відповідності реальній політиці незадовільний з причин: <ul style="list-style-type: none"> - недостатності фінансування; - - входить за межі компетенції Мінприроди.

² Закон України «Про основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2020 року» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/2818-17>

Коментарі	На сьогоднішній день є декларацією відповідності політики України європейським стандартам в галузі екології. Суперечить відомчим документами, зокрема Оновленій енергетичній стратегії тощо
-----------	---

1.2. Закон України «Про екологічний аудит»³	
Закон або добровільна угода (<i>правова основа</i>)	Закон України, Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2004, № 45, ст. 500.
Мета законодавчого акту (<i>опис мети</i>)	Цей Закон визначає основні правові та організаційні засади здійснення екологічного аудиту і спрямований на підвищення екологічної обґрунтованості та ефективності діяльності суб'єктів господарювання.
Опис механізму (<i>яким чином впроваджується</i>)	Замовником екологічного аудиту може бути як саме підприємство, так і органи державної влади. Виконавцем екологічного аудиту може бути юридична чи фізична особа (екологічний аудитор), кваліфікована для здійснення екологічного аудиту відповідно до вимог цього Закону та нормативних документів міністерства екології та природних ресурсів
Область впливу (<i>яка тематична область впливу</i>)	Забезпечення більш чистого виробництва та екологічної безпеки промислових підприємств.
Діючі особи (<i>хто відповідальний за впровадження та яка цільова група</i>)	Міністерство екології та природних ресурсів. Положення цього Закону поширюються на всіх суб'єктів господарювання незалежно від форми власності та видів діяльності.
Правозастосування (<i>який рівень відповідності політиці?</i>)	Рівень відповідності реальній політиці задовільний.
Коментарі	Зважаючи на добровільність екологічного аудиту його звичайно проводять або при зміні власника підприємства або з іміджевих потреб, зрідка на вимоги місцевої громади.

³ Закон України «Про екологічний аудит» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1862-15>

1.3. Закон України «Про екологічну експертизу»⁴	
Закон або добровільна угода (<i>правова основа</i>)	Закон України, Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1995, № 8, ст. 54, Вводиться в дію Постановою ВР № 46/95-ВР від 09.02.95, ВВР, 1995, № 8, ст. 55 (із змінами).
Мета законодавчого акту (<i>опис мети</i>)	Метою екологічної експертизи є запобігання негативному впливу антропогенної діяльності на стан навколишнього природного середовища та здоров'я людей, а також оцінка ступеня екологічної безпеки господарської діяльності та екологічної ситуації на окремих територіях і об'єктах.
Опис механізму (<i>яким чином впроваджується</i>)	<ul style="list-style-type: none"> - визначення ступеня екологічного ризику і безпеки запланованої чи здійснюваної діяльності; - організація комплексної, науково обгрунтованої оцінки об'єктів екологічної експертизи; - встановлення відповідності об'єктів експертизи вимогам екологічного законодавства; - оцінка впливу діяльності об'єктів екологічної експертизи на стан навколишнього природного середовища і якість природних ресурсів; - оцінка ефективності, повноти, обгрунтованості та достатності заходів щодо охорони навколишнього природного середовища; - підготовка об'єктивних, всебічно обгрунтованих висновків екологічної експертизи.
Область впливу (<i>яка тематична область впливу</i>)	більш чисте виробництво; екологічна безпека.
Діючі особи (<i>хто відповідальний за впровадження та яка цільова група</i>)	Міністерство екології та природних ресурсів, місцеві органи державної влади, що відповідають за політику екологічної безпеки
Правозастосування (<i>який рівень відповідності політиці?</i>)	Рівень відповідності реальній політиці незадовільний з причин: <ul style="list-style-type: none"> - недостатності фінансування; - входить за межі компетенції Мінприроди; - відсутності державно-приватного партнерства в сфері екологічної безпеки.
Коментарі	Закон на сьогоднішній день є декларативним і потребує певних змін для практичного застосування з метою впровадження більш чистого виробництва.

⁴ Закон України «Про екологічну експертизу» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/45/95-%D0%B2%D1%80>

1.4. Закон України «Про основи національної безпеки України»⁵	
Закон або добровільна угода (правова основа)	Закон України, Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2003, № 39, ст. 351 (із змінами)
Мета законодавчого акту (опис мети)	визначає основні засади державної політики, спрямованої на захист національних інтересів і гарантування в Україні безпеки особи, суспільства і держави від зовнішніх і внутрішніх загроз в усіх сферах життєдіяльності.
Опис механізму (яким чином впроваджується)	Основними принципами забезпечення національної безпеки є: <ul style="list-style-type: none"> - пріоритет прав і свобод людини і громадянина; - верховенство права; - пріоритет договірних (мирних) засобів у розв'язанні конфліктів; - своєчасність і адекватність заходів захисту національних інтересів реальним і потенційним загрозам; - чітке розмежування повноважень та взаємодія органів державної влади у забезпеченні національної безпеки; - демократичний цивільний контроль над Воєнною організацією держави та іншими структурами в системі національної безпеки; - використання в інтересах України міждержавних систем та механізмів міжнародної колективної безпеки; - вибір конкретних засобів і шляхів забезпечення національної безпеки України обумовлюється необхідністю своєчасного вжиття заходів, адекватних характеру і масштабам загроз національним інтересам.
Область впливу (яка тематична область впливу)	Національна безпека України забезпечується шляхом проведення виваженої державної політики відповідно до прийнятих в установленому порядку доктрин, концепцій, стратегій і програм у політичній, економічній, соціальній, воєнній, екологічній, науково-технологічній, інформаційній та інших сферах.
Діючі особи (хто відповідальний за впровадження та яка цільова група)	Суб'єктами забезпечення національної безпеки є: Президент України; Верховна Рада України; Кабінет Міністрів України; Рада національної безпеки і оборони України; міністерства та інші центральні органи виконавчої влади; Національний банк України; суди загальної юрисдикції; прокуратура України; місцеві державні адміністрації та органи місцевого самоврядування; Збройні Сили України, Служба безпеки України, Служба зовнішньої розвідки України, Державна прикордонна служба України та інші військові формування, утворені відповідно до законів України.
Правозастосування (який рівень відповідності політиці?)	Описує загальні стратегічні напрямки діяльності
Коментарі	Стратегія національної безпеки України (рішення Ради національної безпеки і оборони України від 08.06.2012р. введено в дію Указом Президента № 389/2012 від 08.06.2012)

⁵ Закон України «Про основи національної безпеки України» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/964-15>

1.5. Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища»⁶	
Закон або добровільна угода (правова основа)	Закон України, Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1991, № 41, ст. 546 (із змінами)
Мета законодавчого акту (опис мети)	Цей Закон визначає правові, економічні та соціальні основи організації охорони навколишнього природного середовища в інтересах нинішнього і майбутніх поколінь.
Опис механізму (яким чином впроваджується)	Відносини у галузі охорони навколишнього природного середовища в Україні регулюються цим Законом, а також земельним, водним, лісовим законодавством, законодавством про надра, про охорону атмосферного повітря, про охорону і використання рослинного і тваринного світу та іншим спеціальним законодавством.
Область впливу (яка тематична область впливу)	<ul style="list-style-type: none"> - Охорона навколишнього природного середовища - Екологічна безпека - Освіта в галузі охорони навколишнього природного середовища
Діючі особи (хто відповідальний за впровадження та яка цільова група)	<p>Державними органами управління в галузі охорони навколишнього природного середовища і використання природних ресурсів є центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері охорони навколишнього природного середовища, центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони навколишнього природного середовища, обласні, Київська та Севастопольська міські державні адміністрації, а на території Автономної Республіки Крим - орган виконавчої влади Автономної Республіки Крим з питань охорони навколишнього природного середовища та інші державні органи, до компетенції яких законами України віднесено здійснення зазначених функцій.</p> <p>До виключної компетенції Верховної Ради України у галузі регулювання відносин щодо охорони навколишнього природного середовища відповідно до Конституції України належать:</p> <ul style="list-style-type: none"> - визначення основних напрямів державної політики у галузі охорони навколишнього природного середовища; - затвердження загальнодержавних екологічних програм. <p>Повноваження місцевих рад:</p> <ul style="list-style-type: none"> - забезпечують реалізацію екологічної політики України, екологічних прав громадян; - дають згоду на розміщення на своїй території підприємств, установ і організацій у порядку, визначеному законом; - затверджують з урахуванням екологічних вимог проекти планування і забудови населених пунктів, їх генеральні плани та схеми промислових вузлів; - організують в разі необхідності проведення екологічної експертизи; - забезпечують інформування населення про стан навколишнього природного середовища, функціонування місцевих екологічних автоматизованих інформаційно-аналітичних систем; - організують роботу по ліквідації екологічних наслідків аварій,

⁶ Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/964-15> <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1264-12>

	залучають до цих робіт підприємства, установи та організації, незалежно від їх підпорядкування та форм власності, і громадян; - здійснюють контроль за дотриманням законодавства про охорону навколишнього природного середовища.
Правозастосування (який рівень відповідності політиці?)	Рівень відповідності реальній політиці незадовільний з причин того, що був прийнятий ще за часів Радянського Союзу і має здебільшого декларативний характер.
Коментарі	

1.6. Закон України «Про охорону атмосферного повітря»⁷	
Закон або добровільна угода (правова основа)	Закон України, Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1992, № 50, ст. 678 (із змінами)
Мета законодавчого акту (опис мети)	Цей Закон спрямований на збереження та відновлення природного стану атмосферного повітря, створення сприятливих умов для життєдіяльності, забезпечення екологічної безпеки та запобігання шкідливому впливу атмосферного повітря на здоров'я людей та навколишнє природне середовище. Він визначає правові і організаційні основи та екологічні вимоги в галузі охорони атмосферного повітря.
Опис механізму (яким чином впроваджується)	Державне управління в галузі охорони атмосферного повітря відповідно до закону здійснюють: <ul style="list-style-type: none"> - Кабінет Міністрів України; - центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері охорони навколишнього природного середовища; - центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони навколишнього природного середовища; - центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері охорони здоров'я; { Абзац статті 3 в редакції Закону № 5456-VI (5456-17) від 16.10.2012 } - центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони здоров'я; { Абзац статті 3 в редакції Закону № 5456-VI (5456-17) від 16.10.2012 } - Рада міністрів Автономної Республіки Крим, місцеві державні адміністрації, інші центральні та місцеві органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування.
Область впливу (яка тематична область впливу)	- охорона атмосферного повітря.
Діючі особи (хто відповідальний за впровадження та яка цільова група)	- Органи виконавчої влади - Підприємства – забруднювачі атмосферного повітря
Правозастосування (який рівень відповідності політиці?)	Рівень відповідності реальній політиці задовільний.
Коментарі	

⁷ Закон України «Про охорону атмосферного повітря» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2707-12>

1.7.ЗЕМЕЛЬНИЙ КОДЕКС УКРАЇНИ⁸	
Закон або добровільна угода <i>(правова основа)</i>	Закон України, Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2002, № 3-4, ст. 27 (із змінами)
Мета законодавчого акту <i>(опис мети)</i>	Земельні відносини, що виникають при використанні надр, лісів, вод, а також рослинного і тваринного світу, атмосферного повітря, регулюються цим Кодексом, нормативно-правовими актами про надра, ліси, води, рослинний і тваринний світ, атмосферне повітря, якщо вони не суперечать цьому Кодексу..
Опис механізму <i>(яким чином впроваджується)</i>	Завданням земельного законодавства є регулювання земельних відносин з метою забезпечення права на землю громадян, юридичних осіб, територіальних громад та держави.
Область впливу <i>(яка тематична область впливу)</i>	<ul style="list-style-type: none"> - використання природних ресурсів; - землекористування; - екологічна безпека; - промислове виробництво.
Діючі особи <i>(хто відповідальний за впровадження та яка цільова група)</i>	В земельному кодексі здійснено розподіл повноважень у системі землекористування між центральними органами виконавчої влади, Верховною радою країни та місцевими радами.
Правозастосування <i>(який рівень відповідності політиці?)</i>	Рівень відповідності реальній політиці задовільний.
Коментарі	

⁸ Земельний кодекс України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2768-14>

1.8.ВОДНИЙ КОДЕКС УКРАЇНИ⁹	
Закон або добровільна угода <i>(правова основа)</i>	Закон України, Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1995, № 24, ст. 189 (із змінами)
Мета законодавчого акту <i>(опис мети)</i>	В умовах нарощування антропогенних навантажень на природне середовище, розвитку суспільного виробництва і зростання матеріальних потреб виникає необхідність розробки і додержання особливих правил користування водними ресурсами, раціонального їх використання та екологічно спрямованого захисту. Водний кодекс, в комплексі з заходами організаційного, правового, економічного і виховного впливу, сприятиме формуванню водно-екологічного правопорядку і забезпеченню екологічної безпеки населення України, а також більш ефективному, науково обґрунтованому використанню вод та їх охороні від забруднення, засмічення та вичерпання.
Опис механізму <i>(яким чином впроваджується)</i>	Завданням водного законодавства є регулювання правових відносин з метою забезпечення збереження, науково обґрунтованого, раціонального використання вод для потреб населення і галузей економіки, відтворення водних ресурсів, охорони вод від забруднення, засмічення та вичерпання, запобігання шкідливим діям вод та ліквідації їх наслідків, поліпшення стану водних об'єктів, а також охорони прав підприємств, установ, організацій і громадян на водокористування.
Область впливу <i>(яка тематична область впливу)</i>	<ul style="list-style-type: none"> - використання природних ресурсів; - водокористування; - екологічна безпека; - промислове виробництво.
Діючі особи <i>(хто відповідальний за впровадження та яка цільова група)</i>	У водному кодексі здійснено розподіл повноважень у системі водокористування між центральними органами виконавчої влади, Верховною радою країни та місцевими радами.
Правозастосування <i>(який рівень відповідності політиці?)</i>	Рівень відповідності реальній політиці задовільний.
Коментарі	

⁹ Водний кодекс України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/213/95-%d0%b2%d1%80>

1.9.ЛІСОВИЙ КОДЕКС УКРАЇНИ¹⁰	
Закон або добровільна угода (<i>правова основа</i>)	Закон України, Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1994, № 17, ст. 99 (із змінами)
Мета законодавчого акту (<i>опис мети</i>)	Основним завданням державного регулювання та управління у сфері лісових відносин є забезпечення ефективної охорони, належного захисту, раціонального використання та відтворення лісів.
Опис механізму (<i>яким чином впроваджується</i>)	Державне регулювання та управління у сфері лісових відносин здійснюється шляхом: <ul style="list-style-type: none"> - формування та визначення основних напрямів державної політики у сфері лісових відносин; - визначення законом повноважень органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування; - установлення відповідно до закону порядку і правил у сфері охорони, захисту, використання та відтворення лісів; - здійснення державного контролю за охороною, захистом, використанням та відтворенням лісів.
Область впливу (<i>яка тематична область впливу</i>)	<ul style="list-style-type: none"> - використання природних ресурсів; - лісокористування; - екологічна безпека; - промислове виробництво.
Діючі особи (<i>хто відповідальний за впровадження та яка цільова група</i>)	У лісовому кодексі здійснено розподіл повноважень у системі водокористування між центральними органами виконавчої влади, Верховною радою країни та місцевими радами.
Правозастосування (<i>який рівень відповідності політиці?</i>)	Рівень відповідності реальній політиці задовільний.
Коментарі	

¹⁰ Лісовий кодекс України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/3852-12>

1.10.КОДЕКС УКРАЇНИ ПРО НАДРА¹¹	
Закон або добровільна угода (<i>правова основа</i>)	Закон України, Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1994, № 36, ст. 340 (із змінами)
Мета законодавчого акту (<i>опис мети</i>)	Завданням Кодексу України про надра є регулювання гірничих відносин з метою забезпечення раціонального, комплексного використання надр для задоволення потреб у мінеральній сировині та інших потреб суспільного виробництва, охорони надр, гарантування при користуванні надрами безпеки людей, майна та навколишнього природного середовища, а також охорона прав і законних інтересів підприємств, установ, організацій та громадян.
Опис механізму (<i>яким чином впроваджується</i>)	Користувачами надр можуть бути підприємства, установи, організації, громадяни України, а також іноземні юридичні особи та громадяни. Користувачами надр на умовах угод про розподіл продукції можуть бути громадяни України, іноземці, особи без громадянства, юридичні особи України або інших держав, об'єднання юридичних осіб, створені в Україні чи за межами України (інвестори), що відповідають вимогам законодавства України. Об'єднання юридичних осіб, що не є юридичною особою, може бути користувачем надр відповідно до угоди про розподіл продукції за умови, що учасники такого об'єднання несуть солідарну відповідальність за зобов'язаннями, передбаченими угодою про розподіл продукції.
Область впливу (<i>яка тематична область впливу</i>)	<ul style="list-style-type: none"> - використання природних ресурсів; - надрокористування; - екологічна безпека; - промислове виробництво.
Діючі особи (<i>хто відповідальний за впровадження та яка цільова група</i>)	У кодексі про надра здійснено розподіл повноважень у системі водокористування між центральними органами виконавчої влади, Верховною Радою України та місцевими радами.
Правозастосування (<i>який рівень відповідності політиці?</i>)	Рівень відповідності реальній політиці задовільний.
Коментарі	

¹¹ Кодекс України про надра [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/132/94-%D0%B2%D1%80>

1.11. Закон України «Про угоди про розподіл продукції»¹²	
Закон або добровільна угода (правова основа)	Закон України, Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1999, № 44, ст. 391 (із змінами)
Мета законодавчого акту (опис мети)	Цей Закон спрямований на створення сприятливих умов для інвестування пошуку, розвідки та видобування корисних копалин у межах території України, її континентального шельфу та виключної (морської) економічної зони на засадах, визначених угодами про розподіл продукції.
Опис механізму (яким чином впроваджується)	Відносини, що виникають у процесі виконання пошукових робіт, розвідки та видобування корисних копалин, розподілу виробленої продукції, її транспортування, обробки, зберігання, переробки, використання, реалізації чи розпорядження нею іншим чином, а також будівництва та експлуатації пов'язаних з цим промислових об'єктів, трубопроводів та інших об'єктів, регулюються угодою про розподіл продукції, що укладається згідно з цим Законом. Права та обов'язки сторін угоди про розподіл продукції визначаються згідно з цивільним законодавством України, з урахуванням особливостей, передбачених цим Законом.
Область впливу (яка тематична область впливу)	<ul style="list-style-type: none"> - використання природних ресурсів; - надрокористування; - екологічна безпека; - промислове виробництво.
Діючі особи (хто відповідальний за впровадження та яка цільова група)	Координація діяльності органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування під час укладення, виконання, припинення дії угод про розподіл продукції здійснюється Кабінетом Міністрів України в межах його повноважень
Правозастосування (який рівень відповідності політиці?)	Рівень відповідності реальній політиці задовільний.
Коментарі	

¹² Закон України «Про угоди про розподіл продукції» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1039-14>

1.12. Закон України «Про відходи»¹³	
Закон або добровільна угода (правова основа)	Закон України, Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1998, № 36-37, ст. 242
Мета законодавчого акту (опис мети)	Цей Закон регулює відносини, пов'язані з утворенням, збиранням і заготівлею, перевезенням, зберіганням, обробленням (переробленням), утилізацією, видаленням, знешкодженням та захороненням відходів, що утворюються в Україні, перевозяться через її територію, вивозяться з неї, а також з перевезенням, обробленням та утилізацією відходів, що ввозяться в Україну як вторинна сировина. Особливості регулювання відносин щодо поводження з невлонюваними газоподібними речовинами, що викидаються безпосередньо у повітря, речовинами, що скидаються із стічними водами у водні об'єкти (крім тих, які акумулюються і підлягають вивезенню у спеціально відведені місця складування), радіоактивними відходами і речовинами, забрудненими ними, розкритими породами гірничодобувних підприємств, які за технологією зворотного відвалоутворення використовуються для закладення виробленого простору, металобрухтом, включаючи побічні продукти від виробництва та обробки чорних і кольорових металів та їх сплавів (шлаки, шлами та інше), а також вторинними матеріальними чи енергетичними ресурсами та іншими відходами визначаються відповідними законами.
Опис механізму (яким чином впроваджується)	Основними принципами державної політики у сфері поводження з відходами є пріоритетний захист навколишнього природного середовища та здоров'я людини від негативного впливу відходів, забезпечення ощадливого використання матеріально-сировинних та енергетичних ресурсів, науково обгрунтоване узгодження екологічних, економічних та соціальних інтересів суспільства щодо утворення та використання відходів з метою забезпечення його сталого розвитку.
Область впливу (яка тематична область впливу)	<ul style="list-style-type: none"> - промислове виробництво; - утилізація відходів; - екологічна безпека; - більш чисте виробництво.
Діючі особи (хто відповідальний за впровадження та яка цільова група)	В Законі прописані взаємовідносини та рівні компетенції між центральними органами виконавчої влади, Верховною Радою, місцевими радами та приватними підприємствами щодо створення, переробки та утилізації відходів.
Правозастосування (який рівень відповідності політиці?)	Рівень відповідності реальній політиці задовільний.

¹³ Закон України «Про відходи» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/187/98-%D0%B2%D1%80>

1.13. Закон України «Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення»¹⁴	
Закон або добровільна угода (правова основа)	Закон України, Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1994, № 27, ст. 218 (із змінами)
Мета законодавчого акту (опис мети)	Цей Закон регулює суспільні відносини, які виникають у сфері забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя, визначає відповідні права і обов'язки державних органів, підприємств, установ, організацій та громадян, встановлює порядок організації державної санітарно-епідеміологічної служби і здійснення державного санітарно-епідеміологічного нагляду в Україні.
Опис механізму (яким чином впроваджується)	Гігієнічній регламентації підлягає будь-який небезпечний фактор фізичної, хімічної, біологічної природи, присутній у середовищі життєдіяльності людини. Вона здійснюється з метою обмеження інтенсивності або тривалості дії таких факторів шляхом встановлення критеріїв їх допустимого впливу на здоров'я людини. Гігієнічна регламентація небезпечних факторів забезпечується центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері санітарного та епідемічного благополуччя населення згідно з положенням, що затверджується Кабінетом Міністрів України. Перелік установ та організацій, які проводять роботи з гігієнічної регламентації небезпечних факторів, визначається центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері охорони здоров'я за погодженням з центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері технічного регулювання. Державна реєстрація передбачає створення та ведення єдиного Державного реєстру небезпечних факторів, в якому наводяться назви небезпечних хімічних речовин та біологічних чинників, дані про їх призначення, властивості, методи індикації, біологічну дію, ступінь небезпеки для здоров'я людини, характер поведінки у навколишньому середовищі, виробництво, гігієнічні регламенти застосування тощо. Державна реєстрація небезпечного фактора може бути здійснена лише за наявності встановлених для нього гігієнічних регламентів. Використання в народному господарстві та побуті будь-якого небезпечного фактора хімічної та біологічної природи допускається лише за наявності сертифіката, що засвідчує його державну реєстрацію. Державна реєстрація небезпечних факторів здійснюється в порядку, що затверджується Кабінетом Міністрів України.
Область впливу (яка тематична область впливу)	- екологічна безпека; - санітарно-гігієнічні нормативи; - більш чисте виробництво.
Діючі особи (хто відповідальний за впровадження та)	Визначено санітарно-епідеміологічні вимоги до виробництва, житлово-комунального господарства та в яких випадках проводиться державна санітарно-епідеміологічна експертиза

¹⁴ Закон України «Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/4004-12>

<i>яка цільова група)</i>	
Правозастосування (який рівень відповідності політиці?)	Рівень відповідності реальній політиці задовільний.
Коментарі	Санітарно-епідеміологічна експертиза за експертною оцінкою є одним з найбільш корумпованих механізмів державного контролю

1.14. Закон України «Про поводження з радіоактивними відходами»¹⁵	
Закон або добровільна угода (правова основа)	Закон України, Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1995, № 27, ст. 198 (із змінами)
Мета законодавчого акту (опис мети)	Цей Закон спрямований на забезпечення захисту людини та навколишнього природного середовища від шкідливого впливу радіоактивних відходів на сучасному етапі та в майбутньому.
Опис механізму (яким чином впроваджується)	Основними принципами державної політики у сфері поводження з радіоактивними відходами є: <ul style="list-style-type: none"> - пріоритет захисту життя та здоров'я персоналу, населення та навколишнього природного середовища від впливу радіоактивних відходів згідно з державними нормами радіаційної безпеки; - розмежування функцій державного контролю та управління у сфері поводження з радіоактивними відходами; - реалізація державної політики у сфері поводження з радіоактивними відходами шляхом розробки та виконання довгострокової Загальнодержавної цільової екологічної програми поводження з радіоактивними відходами; - забезпечення мінімального рівня утворення радіоактивних відходів, якого можна досягти на практиці; - недопущення неконтрольованого накопичення радіоактивних відходів; - забезпечення державного нагляду за поводженням з радіоактивними відходами; - прийняття рішень щодо розміщення нових сховищ радіоактивних відходів з участю громадян, їх об'єднань, а також місцевих органів державної виконавчої влади і органів місцевого самоврядування; - гарантування надійної ізоляції радіоактивних відходів від навколишнього природного середовища при обґрунтуванні безпеки сховищ радіоактивних відходів; - зберігання радіоактивних відходів у виробників відходів обмежений час з наступною передачею спеціалізованим підприємствам по поводженню з радіоактивними відходами; - відповідальність виробників радіоактивних відходів за безпеку під час поводження з радіоактивними відходами до передачі їх спеціалізованим підприємствам по поводженню з радіоактивними відходами; - заборона проведення робіт по захороненню радіоактивних відходів юридичним і фізичним особам, внаслідок діяльності яких утворюються радіоактивні відходи та які поставляють і використовують радіоактивні речовини, ядерні установки.
Область впливу (яка тематична область впливу)	<ul style="list-style-type: none"> - екологічна безпека; - промислове виробництво.
Діючі особи (хто відповідальний за впровадження та)	У Законі здійснено розподіл повноважень у системі водокористування між центральними органами виконавчої влади, Верховною Радою країни та місцевими радами.

¹⁵ Закон України «Про поводження з радіоактивними відходами» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/255/95-%D0%B2%D1%80>

<i>яка цільова група)</i>	
Правозастосування (який рівень відповідності політиці?)	Рівень відповідності реальній політиці задовільний.
Коментарі	

1.15. Закон України «Про вилучення з обігу, переробку, утилізацію, знищення або подальше використання неякісної та небезпечної продукції»¹⁶	
Закон або добровільна угода (правова основа)	Закон України, Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2000, № 12, ст. 95 (із змінами)
Мета законодавчого акту (опис мети)	Цей Закон встановлює правові та організаційні засади вилучення з обігу, переробки, утилізації, знищення або подальшого використання неякісної та небезпечної продукції з метою недопущення негативного впливу такої продукції на життя, здоров'я людини, майно і довкілля.
Опис механізму (яким чином впроваджується)	Неякісна та небезпечна продукція підлягає обов'язковому вилученню з обігу. Вилучення неякісної та небезпечної продукції з обігу здійснюється власником цієї продукції за його рішенням або за рішенням спеціально уповноважених органів виконавчої влади відповідно до їх повноважень.
Область впливу (яка тематична область впливу)	Дія цього Закону не поширюється на власників продукції, діяльність яких пов'язана з виготовленням та участю в обігу військової, мисливської, спортивної вогнепальної зброї та боєприпасів до неї; холодної та пневматичної зброї; вибухових речовин; спеціальних засобів, заряджених речовинами сльозоточивої та дратівної дії, індивідуального захисту, активної оборони і засобів для виконання спеціальних операцій і оперативного-розшукових заходів; особливо небезпечних хімічних речовин; ядерного матеріалу, спеціального розщепленого матеріалу, іншої продукції в сфері використання ядерної енергії; лікарських і наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів і прекурсорів, а також тих власників продукції, що здійснюють міжнародні передачі товарів, які підлягають державному експортному контролю.
Діючі особи (хто відповідальний за впровадження та яка цільова група)	Спеціально уповноважені органи виконавчої влади, які здійснюють державний контроль і нагляд за якістю та безпечністю продукції на підставі результатів відповідних перевірок видають у межах своїх повноважень обов'язкові для виконання власником продукції рішення про вилучення з обігу неякісної та небезпечної продукції і подальше поводження з нею. В Законі прописані взаємовідносини та рівні компетенції між центральними органами виконавчої влади, Верховною радою, місцевими радами та приватними підприємствами щодо вилучення з обігу, переробку, утилізацію, знищення або подальше використання неякісної та небезпечної продукції
Правозастосування який рівень відповідності політиці?	Рівень відповідності реальній політиці задовільний.

¹⁶ Закон України «Про поводження з радіоактивними відходами» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/255/95-%D0%B2%D1%80>

1.16. Закон України «Про захист прав споживачів»¹⁷	
Закон або добровільна угода (<i>правова основа</i>)	Закон України, Відомості Верховної Ради УРСР (ВВР), 1991, № 30, ст. 379, (із змінами)
Мета законодавчого акту (<i>опис мети</i>)	Цей Закон регулює відносини між споживачами товарів, робіт і послуг та виробниками і продавцями товарів, виконавцями робіт і надавачами послуг різних форм власності, встановлює права споживачів, а також визначає механізм їх захисту та основи реалізації державної політики у сфері захисту прав споживачів.
Опис механізму (<i>яким чином впроваджується</i>)	Держава забезпечує споживачам захист їх прав, надає можливість вільного вибору продукції, здобуття знань і кваліфікації, необхідних для прийняття самостійних рішень під час придбання та використання продукції відповідно до їх потреб, і гарантує придбання або одержання продукції іншими законними способами в обсязі, що забезпечує рівень споживання, достатній для підтримання здоров'я і життєдіяльності. Держава створює умови для здобуття споживачами потрібних знань з питань реалізації їх прав.
Область впливу (<i>яка тематична область впливу</i>)	<ul style="list-style-type: none"> - екологічна безпека; - санітарно-гігієнічні нормативи; - більш чисте виробництво.
Діючі особи (<i>хто відповідальний за впровадження та яка цільова група</i>)	Захист прав споживачів здійснюють центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері державного контролю за додержанням законодавства про захист прав споживачів, Рада міністрів Автономної Республіки Крим, місцеві державні адміністрації, органи, що здійснюють державний санітарно-епідеміологічний нагляд, інші державні органи, органи місцевого самоврядування згідно із законодавством, а також суди.
Правозастосування (<i>який рівень відповідності політиці?</i>)	Рівень відповідності реальній політиці задовільний.
Коментарі	

¹⁷ Закон України «Про захист прав споживачів» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1023-12>

1.17. Закон України «Про стандартизацію»¹⁸	
Закон або добровільна угода (<i>правова основа</i>)	Закон України, Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2001, № 31, ст. 145, (із змінами)
Мета законодавчого акту (<i>опис мети</i>)	Цей Закон встановлює правові та організаційні засади стандартизації в Україні і спрямований на забезпечення єдиної технічної політики у цій сфері. Метою стандартизації в Україні є забезпечення раціонального використання природних ресурсів, відповідності об'єктів стандартизації їх функціональному призначенню, інформування споживачів про якість продукції, процесів та послуг, підтримка розвитку і міжнародної конкурентоспроможності продукції та торгівлі товарами і послугами.
Опис механізму (<i>яким чином впроваджується</i>)	Цей Закон регулює відносини, пов'язані з діяльністю у сфері стандартизації та застосуванням її результатів, і поширюється на суб'єкти господарювання незалежно від форми власності та видів діяльності, державні органи, а також на відповідні громадські організації.
Область впливу (<i>яка тематична область впливу</i>)	Дія цього Закону не поширюється на ядерні матеріали, фармацевтичну продукцію, стандарти медичного обслуговування, бухгалтерського обліку, освіти, а також інші соціальні стандарти, сфера дії яких встановлюється відповідними законами.
Діючі особи (<i>хто відповідальний за впровадження та яка цільова група</i>)	Суб'єктами стандартизації є: - центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері стандартизації; - центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері стандартизації; - технічні комітети стандартизації; - інші суб'єкти, що займаються стандартизацією.
Правозастосування (<i>який рівень відповідності політиці?</i>)	Рівень відповідності реальній політиці є частково задовільний.
Коментарі	Впровадження стандартів ЄС відбувається із затримкою. Прийняття і застосування органами стандартизації на території України Кодексу добродійної практики з розроблення, прийняття і застосування стандартів відповідно до Угоди СОТ про технічні бар'єри в торгівлі (981_008), що є додатком до Маракеської угоди про заснування Світової організації торгівлі 1994 року (995_342).

¹⁸ Закон України «Про стандартизацію» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/2408-14>

1.18. ГОСПОДАРСЬКИЙ КОДЕКС УКРАЇНИ¹⁹

Закон або добровільна угода (правова основа)	Закон України, Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2003, № 18, № 19-20, № 21-22, ст. 144 (із змінами)
Мета законодавчого акту (опис мети)	Господарський кодекс України встановлює відповідно до Конституції України правові основи господарської діяльності (господарювання), яка базується на різноманітності суб'єктів господарювання різних форм власності. Господарський кодекс України має на меті забезпечити зростання ділової активності суб'єктів господарювання, розвиток підприємництва і на цій основі підвищення ефективності суспільного виробництва, його соціальну спрямованість відповідно до вимог Конституції України, утвердити суспільний господарський порядок в економічній системі України, сприяти гармонізації її з іншими економічними системами.
Опис механізму (яким чином впроваджується)	Учасниками відносин у сфері господарювання є суб'єкти господарювання, споживачі, органи державної влади та органи місцевого самоврядування, наділені господарською компетенцією, а також громадяни, громадські та інші організації, які виступають засновниками суб'єктів господарювання чи здійснюють щодо них організаційно-господарські повноваження на основі відносин власності.
Область впливу (яка тематична область впливу)	Не є предметом регулювання цього Кодексу: - майнові та особисті немайнові відносини, що регулюються Цивільним кодексом України; - земельні, гірничі, лісові та водні відносини, відносини щодо використання й охорони рослинного і тваринного світу, територій та об'єктів природно-заповідного фонду, атмосферного повітря; - трудові відносини; - фінансові відносини за участі суб'єктів господарювання, що виникають у процесі формування та контролю виконання бюджетів усіх рівнів; - адміністративні та інші відносини управління за участі суб'єктів господарювання, в яких орган державної влади або місцевого самоврядування не є суб'єктом, наділеним господарською компетенцією, і безпосередньо не здійснює організаційно-господарських повноважень щодо суб'єкта господарювання.
Діючі особи (хто відповідальний за впровадження та яка цільова група)	Держава, органи державної влади та органи місцевого самоврядування не є суб'єктами господарювання. Рішення органів державної влади та органів місцевого самоврядування з фінансових питань, що виникають у процесі формування та контролю виконання бюджетів усіх рівнів, а також з адміністративних та інших відносин управління, крім організаційно-господарських, в яких орган державної влади або орган місцевого самоврядування є суб'єктом, наділеним господарською компетенцією, приймаються від імені цього органу і в межах його владних повноважень.

¹⁹ Господарський кодекс України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/436-15>

	Господарська компетенція органів державної влади та органів місцевого самоврядування реалізується від імені відповідної державної чи комунальної установи. Безпосередня участь держави, органів державної влади та органів місцевого самоврядування у господарській діяльності може здійснюватися лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що визначені Конституцією (254к/96-ВР) та законами України.
Правозастосування (який рівень відповідності політиці?)	Рівень відповідності реальній політиці є частково задовільний.
Коментарі	

1.19. ЦИВІЛЬНИЙ КОДЕКС УКРАЇНИ²⁰	
Закон або добровільна угода <i>(правова основа)</i>	Закон України, Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2003, №№ 40-44, ст. 356 (із змінами).
Мета законодавчого акту <i>(опис мети)</i>	Цивільним законодавством регулюються особисті немайнові та майнові відносини (цивільні відносини), засновані на юридичній рівності, вільному волевиявленні, майновій самостійності їх учасників. До майнових відносин, заснованих на адміністративному або іншому владному підпорядкуванні однієї сторони другій стороні, а також до податкових, бюджетних відносин цивільне законодавство не застосовується, якщо інше не встановлено законом.
Опис механізму <i>(яким чином впроваджується)</i>	Президент України здійснює захист цивільних прав та інтересів у межах повноважень, визначених Конституцією України. У випадках, встановлених Конституцією України та законом, особа має право звернутися за захистом цивільного права та інтересу до органу державної влади, органу влади Автономної Республіки Крим або органу місцевого самоврядування. Орган державної влади, орган влади Автономної Республіки Крим або орган місцевого самоврядування здійснюють захист цивільних прав та інтересів у межах, на підставах та у спосіб, що встановлені Конституцією України та законом. Рішення, прийняте зазначеними органами щодо захисту цивільних прав та інтересів, не є перешкодою для звернення за їх захистом до суду. Нотаріус здійснює захист цивільних прав шляхом вчинення виконавчого напису на борговому документі у випадках і в порядку, встановлених законом. Особа має право на самозахист свого цивільного права та права іншої особи від порушень і протиправних посягань.
Область впливу <i>(яка тематична область впливу)</i>	Учасниками цивільних відносин є фізичні особи та юридичні особи. Учасниками цивільних відносин є: держава Україна, Автономна Республіка Крим, територіальні громади, іноземні держави та інші суб'єкти публічного права. Принципи: неприпустимість позбавлення права власності, крім випадків, встановлених Конституцією України та законом; свобода договору; свобода підприємницької діяльності, яка не заборонена законом; судовий захист цивільного права та інтересу;
Діючі особи <i>(хто відповідальний за впровадження та яка цільова група)</i>	Цільову групою є як фізичні так і юридичні особи.
Правозастосування <i>(який рівень відповідності)</i>	Рівень відповідності реальній політиці є незадовільним

²⁰ Цивільний кодекс України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/435-15>

<i>політиці?)</i>	
Коментарі	

1.20. Закон України «Про безпечність та якість харчових продуктів»²¹	
Закон або добровільна угода (правова основа)	Закон України, Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1998, № 19, ст. 98, (із змінами)
Мета законодавчого акту (опис мети)	Цей Закон регулює відносини між органами виконавчої влади, виробниками, продавцями (постачальниками) та споживачами харчових продуктів і визначає правовий порядок забезпечення безпечності та якості харчових продуктів, що виробляються, знаходяться в обігу, імпортуються, експортуються.
Опис механізму (яким чином впроваджується)	<p>Держава забезпечує безпечність та якість харчових продуктів з метою захисту життя і здоров'я населення від шкідливих факторів, які можуть бути присутніми у харчових продуктах, шляхом:</p> <ul style="list-style-type: none"> - встановлення обов'язкових параметрів безпечності для харчових продуктів; - встановлення мінімальних специфікацій якості харчових продуктів у технічних регламентах; - встановлення санітарних заходів і ветеринарно-санітарних вимог для потужностей (об'єктів) та осіб, які зайняті у процесі виробництва, продажу (постачання), зберігання (експонування) харчових продуктів; - забезпечення безпечності нових харчових продуктів для споживання людьми до початку їх обігу в Україні; - встановлення стандартів для харчових продуктів з метою їх ідентифікації; - забезпечення наявності у харчових продуктах для спеціального дієтичного споживання, функціональних харчових продуктах і дієтичних добавках заявлених особливих характеристик та їх безпечності для споживання людьми, зокрема особами, які мають особливі дієтичні потреби; - інформування та підвищення обізнаності виробників, продавців (постачальників) і споживачів стосовно безпечності харчових продуктів та належної виробничої практики; - встановлення вимог щодо знань та умінь відповідального персоналу виробників, продавців (постачальників); - встановлення вимог щодо стану здоров'я відповідального персоналу виробників, продавців (постачальників); - участі у роботі відповідних міжнародних організацій, які встановлюють санітарні заходи та стандарти харчових продуктів на регіональному і світовому рівнях; - здійснення державного контролю на потужностях (об'єктах), де виробляються та переробляються продукти, що становлять значний ризик для здоров'я і життя людей; - здійснення державного нагляду з метою перевірки виконання виробниками та продавцями (постачальниками) об'єктів санітарних заходів вимог цього Закону; - виявлення порушень цього Закону та здійснення необхідних заходів щодо притягнення до відповідальності осіб, які не

²¹ Закон України «Про безпечність та якість харчових продуктів» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/771/97-%D0%B2%D1%80>

	виконують положення цього Закону.
Область впливу (яка тематична область впливу)	- промислове виробництво; - якість продукції
Діючі особи (хто відповідальний за впровадження та яка цільова група)	До системи державних органів, які в межах їх компетенції забезпечують розробку, затвердження та впровадження санітарних заходів, а також державний контроль та нагляд за їх виконанням входять: - Кабінет Міністрів України; - центральний орган виконавчої влади з питань охорони здоров'я; - Державна санітарно-епідеміологічна служба України; - Державна служба ветеринарної медицини України; - центральний орган виконавчої влади з питань аграрної політики; - центральний орган виконавчої влади з питань технічного регулювання та споживчої політики. - центральний орган виконавчої влади у сфері охорони здоров'я є органом, який затверджує належний рівень захисту здоров'я людей, обов'язкові параметри безпечності та мінімальні специфікації якості харчових продуктів, звід правил і належну практику виробництва харчових продуктів та координує діяльність органів виконавчої влади з питань безпечності та якості харчових продуктів.
Правозастосування (який рівень відповідності політиці?)	Рівень відповідності реальній політиці є незадовільним
Коментарі	На думку широкого кола експертів є корупційним механізмом обмеження конкуренції, і лише незначною мірою сприяє покращенню якості продукції.

1.21. Закон України «Про інформацію»²²	
Закон або добровільна угода (<i>правова основа</i>)	Закон України, Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1992, № 48, ст. 650 (із змінами)
Мета законодавчого акту (<i>опис мети</i>)	Цей Закон регулює відносини щодо створення, збирання, одержання, зберігання, використання, поширення, охорони, захисту інформації.
Опис механізму (<i>яким чином впроваджується</i>)	Право на інформацію охороняється законом. Держава гарантує всім суб'єктам інформаційних відносин рівні права і можливості доступу до інформації. Право на інформацію, створену в процесі діяльності фізичної чи юридичної особи, суб'єкта владних повноважень або за рахунок фізичної чи юридичної особи, Державного бюджету України, місцевого бюджету, охороняється в порядку, визначеному законом.
Область впливу (<i>яка тематична область впливу</i>)	- інформація; - екологічна безпека.
Діючі особи (<i>хто відповідальний за впровадження та яка цільова група</i>)	Цільову групою є як фізичні, так і юридичні особи.
Правозастосування (<i>який рівень відповідності політиці?</i>)	Рівень відповідності реальній політиці є задовільним
Коментарі	

²² Закон України «Про інформацію» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2657-12>

1.22. Закон України «Про доступ до публічної інформації»²³	
Закон або добровільна угода (<i>правова основа</i>)	Закон України, Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2011, № 32, ст. 314 (із змінами)
Мета законодавчого акту (<i>опис мети</i>)	Метою цього Закону є забезпечення прозорості та відкритості суб'єктів владних повноважень і створення механізмів реалізації права кожного на доступ до публічної інформації. Цей Закон не поширюється на відносини щодо отримання інформації суб'єктами владних повноважень при здійсненні ними своїх функцій, а також на відносини у сфері звернень громадян, які регулюються спеціальним законом.
Опис механізму (<i>яким чином впроваджується</i>)	Запит на інформацію – це прохання особи до розпорядника інформації надати публічну інформацію, що знаходиться у його володінні. Запитувач має право звернутися до розпорядника інформації із запитом на інформацію незалежно від того, стосується ця інформація його особисто чи ні, без пояснення причини подання запиту. Запит на інформацію може бути індивідуальним або колективним. Запити можуть подаватися в усній, письмовій чи іншій формі (поштою, факсом, телефоном, електронною поштою) на вибір запитувача.
Область впливу (<i>яка тематична область впливу</i>)	- інформація.
Діючі особи (<i>хто відповідальний за впровадження та яка цільова група</i>)	Парламентський контроль за дотриманням права людини на доступ до інформації здійснюється Уповноваженим Верховної Ради України з прав людини, тимчасовими слідчими комісіями Верховної Ради України, народними депутатами України. Громадський контроль за забезпеченням розпорядниками інформації доступу до публічної інформації здійснюється депутатами місцевих рад, громадськими організаціями, громадськими радами, громадянами особисто шляхом проведення відповідних громадських слухань, громадської експертизи тощо. Державний контроль за забезпеченням розпорядниками інформації доступу до інформації здійснюється відповідно до закону.
Правозастосування (<i>який рівень відповідності політиці?</i>)	Рівень відповідності реальній політиці є задовільним
Коментарі	

²³ Закон України «Про доступ до публічної інформації» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2939-17>

1.23. Закон України «Про захист населення і територій від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру»²⁴	
Закон або добровільна угода (<i>правова основа</i>)	Закон України, Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2000, № 40, ст. 337 (із змінами)
Мета законодавчого акту (<i>опис мети</i>)	Цей Закон визначає організаційні та правові основи захисту громадян України, іноземців та осіб без громадянства, які перебувають на території України, захисту об'єктів виробничого і соціального призначення, докiлля від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру.
Опис механізму (<i>яким чином впроваджується</i>)	Єдина державна система органів виконавчої влади з питань запобігання і реагування на надзвичайні ситуації техногенного та природного характеру з метою забезпечення реалізації державної політики у сфері захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій створюється єдина державна система органів виконавчої влади з питань запобігання і реагування на надзвичайні ситуації техногенного та природного характеру (далі - єдина державна система), яка складається з територіальних і функціональних підсистем. Положення про єдину державну систему затверджується Кабінетом Міністрів України.
Область впливу (<i>яка тематична область впливу</i>)	- екологічна безпека; - надзвичайні ситуації.
Діючі особи (<i>хто відповідальний за впровадження та яка цільова група</i>)	Залежно від обстановки, ступеня поширення прогнозованої або такої, що виникла, надзвичайної ситуації техногенного та природного характеру за рішенням відповідно Кабінету Міністрів України, Ради міністрів Автономної Республіки Крим, обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій в межах конкретної території встановлюється один з таких режимів функціонування системи захисту населення і територій
Правозастосування (<i>який рівень відповідності політиці?</i>)	Рівень відповідності реальній політиці є задовільним
Коментарі	

²⁴ Закон України «Про захист населення і територій від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1809-14>

1.24. Закон України «Про правовий режим надзвичайного стану»²⁵	
Закон або добровільна угода (<i>правова основа</i>)	Закон України, Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2000, № 23, ст. 176 (із змінами)
Мета законодавчого акту (<i>опис мети</i>)	Цей Закон визначає зміст правового режиму надзвичайного стану, порядок його введення та припинення дії, особливості діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування, підприємств, установ і організацій в умовах надзвичайного стану, додержання прав і свобод людини і громадянина, а також прав і законних інтересів юридичних осіб та відповідальність за порушення вимог або невиконання заходів правового режиму надзвичайного стану.
Опис механізму (<i>яким чином впроваджується</i>)	Надзвичайний стан в Україні або в окремих її місцевостях вводиться Указом Президента України, який підлягає затвердженню Верховною Радою України протягом двох днів з моменту звернення Президента України.
Область впливу (<i>яка тематична область впливу</i>)	- національна безпека; - екологічна безпека.
Діючі особи (<i>хто відповідальний за впровадження та яка цільова група</i>)	В умовах надзвичайного стану Президент України, Верховна Рада України, Кабінет Міністрів України, міністерства, інші центральні і місцеві органи виконавчої влади, Верховна Рада Автономної Республіки Крим, Рада міністрів Автономної Республіки Крим, органи місцевого самоврядування, а також військове командування та його представники (далі - військове командування), підприємства, установи і організації відповідно здійснюють повноваження, надані їм Конституцією України та законами України, і забезпечують виконання заходів, передбачених цим Законом.
Правозастосування (<i>який рівень відповідності політиці?</i>)	Рівень відповідності реальній політиці є задовільним
Коментарі	

²⁵ Закон України «Про правовий режим надзвичайного стану» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1550-14>

1.25. Закон України «Про енергозбереження»²⁶	
Закон або добровільна угода (<i>правова основа</i>)	Закон України, Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1994, № 30, ст. 283). Вводиться в дію Постановою ВР № 75/94-ВР від 01.07.94, ВВР, 1994, № 30, ст. 284 (із змінами)
Мета законодавчого акту (<i>опис мети</i>)	Метою законодавства про енергозбереження є регулювання відносин між господарськими суб'єктами, а також між державою і юридичними та фізичними особами у сфері енергозбереження, пов'язаної з видобуванням, переробкою, транспортуванням, зберіганням, виробленням та використанням паливно-енергетичних ресурсів, забезпечення заінтересованості підприємств, організацій та громадян в енергозбереженні, впровадженні енергозберігаючих технологій, розробці і виробництві менш енергоємних машин та технологічного обладнання, закріплення відповідальності юридичних і фізичних осіб у сфері енергозбереження..
Опис механізму (<i>яким чином впроваджується</i>)	Об'єктами правового регулювання законодавства про енергозбереження є відносини у сфері функціонування енергетичного господарства України, проектування, створення та впровадження наукових та конструкторських розробок, пов'язаних з підвищенням ефективності використання палива та енергії, інформаційного забезпечення народного господарства та населення з проблем енергозбереження, а також у сфері управління та контролю за використанням паливно-енергетичних ресурсів.
Область впливу (<i>яка тематична область впливу</i>)	- енергоефективність та енергозбереження;
Діючі особи (<i>хто відповідальний за впровадження та яка цільова група</i>)	Суб'єктами правового регулювання відносин у сфері енергозбереження є юридичні та фізичні особи, в результаті діяльності яких здійснюються: <ul style="list-style-type: none"> - проведення енергозберігаючої політики та заходів щодо енергозбереження в усіх галузях економіки - промисловості, транспорті, будівництві, сільському господарстві тощо, соціальній сфері та побуті, а також у сфері міждержавного та міжнародного співробітництва; - видобування, переробка, транспортування, виробництво, зберігання та використання всіх видів палива, теплової та електричної енергії, інших ресурсів природного чи штучного походження в частині використання паливно-енергетичних ресурсів; - проведення енергетичного аудиту; - виробництво та поставка енергетичного та енергоспоживаючого обладнання, машин, механізмів, конструкційних, будівельних матеріалів та іншої продукції, приладів обліку, контролю і регулювання витрачання енергоресурсів; - науково-дослідні, проектно-конструкторські, експертні, спеціалізовані, монтажні, налагоджувальні, ремонтні та інші види робіт і послуг, пов'язані з підвищенням ефективності використання та економії паливно-енергетичних ресурсів; - роботи, пов'язані з розвитком і використанням нетрадиційних

²⁶ Закон України «Про енергозбереження» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/74/94-%D0%B2%D1%80>

	<p>поновлюваних джерел енергії, вторинних енергетичних ресурсів, процесів заміщення дефіцитних видів палива;</p> <ul style="list-style-type: none"> - визначення пріоритетних напрямів екологічно чистої енергетики і створення нових джерел енергії та видів палива; - інформаційне забезпечення народного господарства та населення з проблем енергозбереження і використання нових джерел енергії та видів палива; - створення ефективних систем управління енергозбереженням.
Правозастосування (який рівень відповідності політиці?)	Рівень відповідності реальній політиці є незадовільним, з причин декларативності позицій.
Коментарі	

1.26. Закон України «Про внесення змін до деяких законів України щодо встановлення "зеленого" тарифу»²⁷	
Закон або добровільна угода (правова основа)	Закон України, Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2009, № 13, ст. 155 (із змінами)
Мета законодавчого акту (опис мети)	Впровадження «зеленого» тарифу – спеціального тарифу, за яким закуповується електрична енергія, вироблена на об'єктах електроенергетики, що використовують альтернативні джерела енергії (крім доменного та коксівного газів, а з використанням гідроенергії – вироблена лише малими гідроелектростанціями)
Опис механізму (яким чином впроваджується)	Електрична енергія, вироблена з альтернативних джерел енергії, може бути реалізована за «зеленим» тарифом за прямими договорами зі споживачами. При цьому споживачу енергії органом, уповноваженим Кабінетом Міністрів України, видається документ встановленої форми, що підтверджує закупівлю енергії, виробленої з альтернативних джерел енергії, та визначається порядок використання зазначеного документа. «Зелений» тариф затверджується Національною комісією регулювання електроенергетики України на електричну енергію, вироблену суб'єктами господарювання на об'єктах електроенергетики
Область впливу (яка тематична область впливу)	- відновлювальна енергетика
Діючі особи (хто відповідальний за впровадження та яка цільова група)	Цільовою групою є підприємства, що мають виробляти електроенергію з відновлювальних джерел, до яких належать енергія сонячна, вітрова, геотермальна, енергія хвиль та припливів, гідроенергія, енергія біомаси, газу з органічних відходів, газу каналізаційно-очисних станцій, біогазів, та вторинні енергетичні ресурси, до яких належать доменний та коксівний газ, газ метан дегазації вугільних родовищ, перетворення скидного енергопотенціалу технологічних процесів.
Правозастосування (який рівень відповідності політиці?)	Рівень відповідності реальній політиці є задовільним
Коментарі	

²⁷ Закон України «Про внесення змін до деяких законів України щодо встановлення «зеленого» тарифу» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/601-17>

1.27. Закон України «Про електроенергетику»²⁸	
Закон або добровільна угода (правова основа)	Закон України, Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1998, № 1, ст. 1 (із змінами)
Мета законодавчого акту (опис мети)	Цей Закон визначає правові, економічні та організаційні засади діяльності в електроенергетиці і регулює відносини, пов'язані з виробництвом, передачею, постачанням і використанням енергії, забезпеченням енергетичної безпеки України, конкуренцією та захистом прав споживачів і працівників галузі.
Опис механізму (яким чином впроваджується)	Цей Закон регулює відносини, що виникають у зв'язку з виробництвом, передачею, постачанням і використанням енергії, державним наглядом за безпечним виконанням робіт на об'єктах електроенергетики незалежно від форм власності, безпечною експлуатацією енергетичного обладнання і державним наглядом за режимами споживання електричної і теплової енергії.
Область впливу (яка тематична область впливу)	- енергоефективність; - відновлювальна енергетика.
Діючі особи (хто відповідальний за впровадження та яка цільова група)	Об'єкти електроенергетики можуть перебувати у різних формах власності. Перелік об'єктів електроенергетики, які не підлягають приватизації, затверджується Верховною Радою України за поданням Кабінету Міністрів України.
Правозастосування (який рівень відповідності політиці?)	Рівень відповідності реальній політиці є задовільним
Коментарі	

²⁸ Закон України «Про електроенергетику» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/575/97-%D0%B2%D1%80>

1.28. Закон України «Про альтернативні джерела енергії»²⁹	
Закон або добровільна угода (правова основа)	Закон України, Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2003, № 24, ст. 155 (із змінами)
Мета законодавчого акту (опис мети)	Цей Закон визначає правові, економічні, екологічні та організаційні засади використання альтернативних джерел енергії та сприяння розширенню їх використання у паливно-енергетичному комплексі.
Опис механізму (яким чином впроваджується)	Державне регулювання у сфері альтернативних джерел енергії здійснює Кабінет Міністрів України чи за його дорученням спеціально уповноважений центральний орган виконавчої влади у відповідній сфері в порядку, визначеному законодавством.
Область впливу (яка тематична область впливу)	- відновлювальна енергетика.
Діючі особи (хто відповідальний за впровадження та яка цільова група)	Верховна Рада України визначає основні напрями державної політики у сфері альтернативних джерел енергії та здійснює законодавче регулювання відносин у ній. Кабінет Міністрів України та інші уповноважені органи виконавчої влади в межах повноважень, визначених законом, реалізують державну політику в галузі альтернативних джерел енергії та здійснюють управління нею.
Правозастосування (який рівень відповідності політиці?)	Рівень відповідності реальній політиці є задовільним
Коментарі	

²⁹ Закон України «Про альтернативні джерела енергії» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/555-15>

1.29. Закон України «Про інвестиційну діяльність»³⁰	
Закон або добровільна угода (правова основа)	Закон України, Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1991, № 47, ст. 646. Вводиться в дію Постановою ВР № 1561-ХІІ (1561-12) від 18.09.91, ВВР, 1991, № 47, ст. 647 (із змінами)
Мета законодавчого акту (опис мети)	Цей Закон визначає загальні правові, економічні та соціальні умови інвестиційної діяльності на території України. Він спрямований на забезпечення рівного захисту прав, інтересів і майна суб'єктів інвестиційної діяльності незалежно від форм власності, а також на ефективне інвестування економіки України, розвитку міжнародного економічного співробітництва та інтеграції.
Опис механізму (яким чином впроваджується)	Державне регулювання інвестиційної діяльності здійснюється з метою реалізації економічної, науково-технічної і соціальної політики виходячи з цілей та показників економічного і соціального розвитку України, державних та регіональних програм розвитку економіки, державного і місцевих бюджетів, зокрема передбачених у них обсягів фінансування інвестиційної діяльності. Державне регулювання інвестиційної діяльності включає управління державними інвестиціями, а також регулювання умов інвестиційної діяльності і контроль за її здійсненням усіма інвесторами та учасниками інвестиційної діяльності.
Область впливу (яка тематична область впливу)	- інвестиційна діяльність.
Діючі особи (хто відповідальний за впровадження та яка цільова група)	Суб'єктами (інвесторами і учасниками) інвестиційної діяльності можуть бути громадяни і юридичні особи України та іноземних держав, а також держави. Недержавні пенсійні фонди, інститути спільного інвестування, страховики та фінансові установи - юридичні особи публічного права здійснюють інвестиційну діяльність відповідно до законодавства, що визначає особливості їх діяльності.
Правозастосування (який рівень відповідності політиці?)	Рівень відповідності реальній політиці є незадовільним з причин декларативності позицій
Коментарі	

³⁰ Закон України «Про інвестиційну діяльність» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1560-12>

1.30. Закон України «Про режим іноземного інвестування»³¹	
Закон або добровільна угода (<i>правова основа</i>)	Закон України, Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1996, № 19, ст. 80. Вводиться в дію Постановою ВР № 94/96-ВР від 19.03.96 ВВР, 1996, № 19, ст. 81 (із змінами)
Мета законодавчого акту (<i>опис мети</i>)	Цей Закон визначає особливості режиму іноземного інвестування на території України, виходячи з цілей, принципів і положень законодавства України.
Опис механізму (<i>яким чином впроваджується</i>)	Для іноземних інвесторів на території України встановлюється національний режим інвестиційної та іншої господарської діяльності, за винятками, передбаченими законодавством України та міжнародними договорами України.
Область впливу (<i>яка тематична область впливу</i>)	- інвестиційна діяльність.
Діючі особи (<i>хто відповідальний за впровадження та яка цільова група</i>)	Державна реєстрація (перереєстрація) іноземних інвестицій та її анулювання здійснюються Радою міністрів Автономної Республіки Крим, обласними, Київською та Севастопольською міськими державними адміністраціями у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України, в семиденний строк з дня подання іноземним інвестором документів для реєстрації (перереєстрації) іноземних інвестицій та її анулювання. Перереєстрація іноземної інвестиції у зв'язку із зміною власника такої інвестиції проводиться шляхом скасування попередньої державної реєстрації іноземної інвестиції та здійснення заходів щодо нової державної реєстрації іноземної інвестиції. У разі вилучення (репатріації) іноземної інвестиції державна реєстрація іноземної інвестиції підлягає анулюванню. Незареєстровані іноземні інвестиції не дають права на одержання пільг та гарантій, передбачених цим Законом.
Правозастосування (<i>який рівень відповідності політиці?</i>)	Рівень відповідності реальній політиці є незадовільним з причин декларативності законодавчого акту
Коментарі	

³¹ Закон України «Про режим іноземного інвестування» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/93/96-%D0%B2%D1%80>

1.31. Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо стимулювання заходів з енергозбереження»³²	
Закон або добровільна угода (правова основа)	Закон України, Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2007, № 23, ст. 301 (із змінами)
Мета законодавчого акту (опис мети)	Внесення змін до деяких законодавчих актів України з метою стимулювання заходів з енергозбереження
Опис механізму (яким чином впроваджується)	Впроваджується шляхом внесення змін до Законів України
Область впливу (яка тематична область впливу)	- енергоефективність та енергозбереження.
Діючі особи (хто відповідальний за впровадження та яка цільова група)	Цільовою групою є виробники та споживачі енергії в Україні
Правозастосування (який рівень відповідності політиці?)	Рівень відповідності реальній політиці є задовільним
Коментарі	

³² Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо стимулювання заходів з енергозбереження» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/annot/760-16>

1.32. Закон України «Про спеціальний режим інноваційної діяльності технологічних парків»³³	
Закон або добровільна угода (правова основа)	Закон України, Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1999, № 40, ст. 363 (із змінами)
Мета законодавчого акту (опис мети)	Цей Закон визначає правові та економічні засади запровадження та функціонування спеціального режиму інноваційної діяльності технологічних парків «Напівпровідникові технології і матеріали, оптоелектроніка та сенсорна техніка» (м. Київ), «Інститут електрозварювання імені Є.О. Патона» (м. Київ), «Інститут монокристалів» (м. Харків), «Вуглемаш» (м. Донецьк), «Інститут технічної теплофізики» (м. Київ), «Київська політехніка» (м. Київ), «Інтелектуальні інформаційні технології» (м. Київ), «Укрінфотех» (м. Київ), «Агротехнопарк» (м. Київ), «Еко-Україна» (м. Донецьк), «Наукові і навчальні прилади» (м. Суми), «Текстиль» (м. Херсон), «Ресурси Донбасу» (м. Донецьк), «Український мікробіологічний центр синтезу та новітніх технологій» (УМБЦЕНТ) (м. Одеса), «Яворів» (Львівська область), «Машинобудівні технології» (м. Дніпропетровськ)
Опис механізму (яким чином впроваджується)	Спеціальний режим інноваційної діяльності запроваджується для технологічного парку строком на 15 років і діє при виконанні проектів технологічного парку. Державне сприяння інноваційній діяльності технологічних парків здійснюється шляхом державної фінансової підтримки та цільового субсидювання проектів технологічних парків.
Область впливу (яка тематична область впливу)	- інноваційний розвиток; - інвестиційні проекти; - більш чисте виробництво.
Діючі особи (хто відповідальний за впровадження та яка цільова група)	Державна реєстрація технологічного парку здійснюється центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері науково-технічної та інноваційної діяльності. Технопарку видається свідоцтво про державну реєстрацію встановленого зразка. Підставою для державної реєстрації технологічного парку є включення його до переліку технопарків, що наведений у преамбулі цього Закону
Правозастосування (який рівень відповідності політиці?)	Рівень відповідності реальній політиці є незадовільним
Коментарі	

³³ Закон України «Про спеціальний режим інноваційної діяльності технологічних парків» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/991-14>

1.33. Закон України «Про інноваційну діяльність»³⁴	
Закон або добровільна угода (правова основа)	Закон України, Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2002, № 36, ст. 266 (із змінами)
Мета законодавчого акту (опис мети)	Головною метою державної інноваційної політики є створення соціально-економічних, організаційних і правових умов для ефективного відтворення, розвитку й використання науково-технічного потенціалу країни, забезпечення впровадження сучасних екологічно чистих, безпечних, енерго- та ресурсозберігаючих технологій, виробництва та реалізації нових видів конкурентоздатної продукції.
Опис механізму (яким чином впроваджується)	В Законі здійснено розподіл повноважень у системі інноваційної діяльності між центральними органами виконавчої влади, Верховною радою країни та місцевими радами.
Область впливу (яка тематична область впливу)	<ul style="list-style-type: none"> - енергозбереження та енергоефективність; - ресурсозбереження; - більш чисте виробництво; - екологічна безпека.
Діючі особи (хто відповідальний за впровадження та яка цільова група)	Суб'єктами інноваційної діяльності можуть бути фізичні і (або) юридичні особи України, фізичні і (або) юридичні особи іноземних держав, особи без громадянства, об'єднання цих осіб, які провадять в Україні інноваційну діяльність і (або) залучають майнові та інтелектуальні цінності, вкладають власні чи запозичені кошти в реалізацію в Україні інноваційних проектів.
Правозастосування (який рівень відповідності політиці?)	Рівень відповідності реальній політиці є частково задовільним з причин декларативності
Коментарі	

³⁴ Закон України «Про інноваційну діяльність» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/40-15>

1.34. Закон України «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні»³⁵	
Закон або добровільна угода (правова основа)	Закон України, Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2012, № 19-20, ст. 166 (із змінами)
Мета законодавчого акту (опис мети)	Цей Закон визначає правові, економічні та організаційні засади формування цілісної системи пріоритетних напрямів інноваційної діяльності та їх реалізації в Україні. Метою закону є забезпечення інноваційної моделі розвитку економіки шляхом концентрації ресурсів держави на пріоритетних напрямках науково-технічного оновлення виробництва, підвищення конкурентоспроможності вітчизняної продукції на внутрішньому і зовнішньому ринках.
Опис механізму (яким чином впроваджується)	Пропозиції щодо стратегічних пріоритетних напрямів та їх прогнозно-аналітичне обґрунтування готує центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері науково-технічної та інноваційної діяльності, та подає їх на розгляд центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері інновацій, який у встановленому порядку вносить їх на розгляд Кабінету Міністрів України. Підготовка пропозицій щодо стратегічних пріоритетних напрямів та їх прогнозно-аналітичне обґрунтування здійснюються в рамках державних цільових програм прогнозування науково-технічного та інноваційного розвитку України, що розробляються згідно із законами України «Про пріоритетні напрями розвитку науки і техніки» та «Про державні цільові програми». Підготовка зазначених пропозицій здійснюється із залученням Національної академії наук України, національних галузевих академій наук України, вищих навчальних закладів і науково-дослідних інститутів.
Область впливу (яка тематична область впливу)	Стратегічні пріоритетні напрями інноваційної діяльності на 2011-2021 роки, окрема: - освоєння нових технологій транспортування енергії, впровадження енергоефективних, ресурсозберігаючих технологій, освоєння альтернативних джерел енергії; - широке застосування технологій більш чистого виробництва та охорони навколишнього природного середовища.
Діючі особи (хто відповідальний за впровадження та яка цільова група)	Подані центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері інновацій, пропозиції стратегічних пріоритетних напрямів та їх обґрунтування схвалюються Кабінетом Міністрів України і подаються до Верховної Ради України у вигляді проектів законів до 1 березня передостаннього року дії попередніх стратегічних пріоритетних напрямів. Порядок підготовки пропозицій щодо стратегічних пріоритетних напрямів затверджується Кабінетом Міністрів України. Для реалізації середньострокових пріоритетних напрямів державою запроваджуються заходи щодо:

³⁵ Закон України «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3715-17>

	<ul style="list-style-type: none"> - розвитку інноваційної інфраструктури (інноваційних центрів, технологічних парків, наукових парків, технополісів, інноваційних бізнес-інкубаторів, центрів трансферу технологій, інноваційних кластерів, венчурних фондів тощо); - першочергового розгляду заявок на винаходи, що відповідають середньостроковим пріоритетним напрямом загальнодержавного рівня; - прямого бюджетного фінансування та співфінансування; - відшкодування відсоткових ставок за кредитами, отриманими суб'єктами господарювання у банках; - часткової компенсації вартості виробництва продукції; - кредитів за рахунок коштів державного бюджету, кредитів (позик) і грантів міжнародних фінансових організацій, залучених державою або під державні гарантії; - субвенцій з державного бюджету місцевим бюджетам; - податкових, митних та валютних преференцій.
<p>Правозастосування (який рівень відповідності політиці?)</p>	<p>Рівень відповідності реальній політиці є задовільним.</p>
<p>Коментарі</p>	

1.35. Закон України «Про пріоритетні напрями розвитку науки і техніки»³⁶	
Закон або добровільна угода (правова основа)	Закон України, Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2001, № 48, ст. 253 (із змінами)
Мета законодавчого акту (опис мети)	Цей Закон визначає правові та організаційні засади цілісної системи формування та реалізації пріоритетних напрямів розвитку науки і техніки в Україні.
Опис механізму (яким чином впроваджується)	Для формування пріоритетних напрямів розвитку науки і техніки Кабінет Міністрів України із залученням Національної академії наук України, національних галузевих академій наук, центральних органів виконавчої влади розробляє і здійснює державну цільову програму прогнозування науково-технологічного та інноваційного розвитку України відповідно до Закону України "Про державні цільові програми" Пріоритетні напрями розвитку науки і техніки, підготовлені згідно з державною цільовою програмою прогнозування науково-технологічного та інноваційного розвитку України, обговорюються науковою громадськістю і за рішенням Кабінету Міністрів України подаються до Верховної Ради України для корегування пріоритетних напрямів розвитку науки і техніки, визначених статтею 3 цього Закону, або їх заміни.
Область впливу (яка тематична область впливу)	Визначити пріоритетними напрямами розвитку науки і техніки на період до 2020 року: - енергетика та енергоефективність; - раціональне природокористування.
Діючі особи (хто відповідальний за впровадження та яка цільова група)	Реалізація пріоритетних напрямів розвитку науки і техніки забезпечується шляхом розроблення та виконання за визначеними пріоритетними тематичними напрямами наукових досліджень і науково-технічних розробок державних цільових програм, державного замовлення на науково-технічну продукцію, підготовку наукових кадрів, інформаційне та матеріально-технічне забезпечення наукових досліджень і науково-технічних розробок. Обсяги коштів, що спрямовуються на реалізацію кожного з пріоритетних напрямів розвитку науки і техніки, щорічно визначаються законом про Державний бюджет України.
Правозастосування (який рівень відповідності політиці?)	Рівень відповідності реальній політиці є частково задовільним.
Коментарі	Розвиток великої кількості пріоритетних напрямків часто відбувається без наявного фінансування за традицією під впливом лобіювання, що викликає ситуацію підтримання кадрів в наукових

³⁶ Закон України «Про пріоритетні напрями розвитку науки і техніки» » [Електронний ресурс]. – Режим доступу:

<https://www.google.com.ua/#q=%D0%97%D0%B0%D0%BA%D0%BE%D0%BD+%D0%A3%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D0%B8+%C2%AB%D0%9F%D1%80%D0%BE+%D0%BF%D1%80%D1%96%D0%BE%D1%80%D0%B8%D1%82%D0%B5%D1%82%D0%BD%D1%96+%D0%BD%D0%B0%D0%BF%D1%80%D1%8F%D0%BC%D0%B8+%D1%80%D0%BE%D0%B7%D0%B2%D0%B8%D1%82%D0%BA%D1%83+%D0%BD%D0%B0%D1%83%D0%BA%D0%B8+%D1%96+%D1%82%D0%B5%D1%85%D0%BD%D1%96%D0%BA%D0%B8%C2%BB>

	<p>інститутах без виділення коштів на розробки нових технологій. Це знижує суттєво ефективність використання наявних в бюджеті коштів і на виході не дає нових технологій. Питання про ефективність Національної академії наук як адекватного механізму, що сприяє інноваційному розвитку вже давно постав.</p>
--	---

1.36. Закон України «Про державні цільові програми»³⁷	
Закон або добровільна угода <i>(правова основа)</i>	Закон України, Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2004, № 25, ст. 352 (із змінами)
Мета законодавчого акту <i>(опис мети)</i>	Метою розроблення державних цільових програм є сприяння реалізації державної політики на пріоритетних напрямках розвитку держави, окремих галузей економіки та адміністративно-територіальних одиниць; забезпечення концентрації фінансових, матеріально-технічних, інших ресурсів, виробничого та науково-технічного потенціалу, а також координації діяльності центральних і місцевих органів виконавчої влади, підприємств, установ та організацій для розв'язання найважливіших проблем.
Опис механізму <i>(яким чином впроваджується)</i>	Основними стадіями розроблення та виконання державної цільової програми є: <ul style="list-style-type: none"> - ініціювання розроблення державної цільової програми, розроблення та громадське обговорення концепції програми; - схвалення концепції програми та прийняття рішення щодо розроблення проекту програми, визначення державного замовника та строків її розроблення; - розроблення проекту програми - визначення заходів і завдань, що пропонуються для включення до неї, а також обсягів і джерел фінансування; - державна експертиза проекту програми; - погодження та затвердження програми; - проведення конкурсного відбору виконавців заходів і завдань програми; - організація виконання заходів і завдань програми, здійснення контролю за їх виконанням; - підготовка та оцінка щорічних звітів про результати виконання програми, а в разі потреби - проміжних звітів; - підготовка та опублікування в офіційних друкованих виданнях заключного звіту про результати виконання програми; - Порядок розроблення та виконання державних цільових програм затверджується Кабінетом Міністрів України.
Область впливу <i>(яка тематична область впливу)</i>	- організація інноваційної діяльності.
Діючі особи <i>(хто відповідальний за впровадження та яка цільова група)</i>	Заходи, завдання та показники державних цільових програм: <ul style="list-style-type: none"> - враховуються під час складення проекту Державного бюджету України на відповідний рік шляхом визначення головними розпорядниками бюджетних коштів обсягів видатків на їх реалізацію у складі бюджетних програм та включення центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної фінансової політики, відповідних бюджетних запитів до пропозицій проекту Державного бюджету України. - заходи, завдання та показники державних цільових програм, спрямованих на розвиток окремих адміністративно-територіальних одиниць, включаються до програм економічного і соціального

³⁷ Закон України «Про державні цільові програми» [Електронний ресурс]. – режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1621-15>

	<p>розвитку Автономної Республіки Крим, областей, районів, міст на відповідний рік.</p> <p>- перелік державних цільових програм, які планується виконати у відповідному році з використанням коштів Державного бюджету України, подається на розгляд Верховної Ради України разом із проектом закону про Державний бюджет України на відповідний рік.</p>
Правозастосування (який рівень відповідності політиці?)	Рівень відповідності реальній політиці є частково задовільним
Коментарі	Державні цільові програми значною мірою розробляються виходячи із лобістських можливостей, а не з державних потреб, тобто сприяють розвитку корупції

1.37. Закон України «Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України»³⁸	
Закон або добровільна угода (правова основа)	Закон України, Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2000, № 25, ст. 195 (із змінами)
Мета законодавчого акту (опис мети)	Цей Закон визначає правові, економічні та організаційні засади формування цілісної системи прогнозних і програмних документів економічного і соціального розвитку України, окремих галузей економіки та окремих адміністративно-територіальних одиниць як складової частини загальної системи державного регулювання економічного і соціального розвитку держави. Законом встановлюється загальний порядок розроблення, затвердження та виконання зазначених прогнозних і програмних документів економічного і соціального розвитку, а також права та відповідальність учасників державного прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку.
Опис механізму (яким чином впроваджується)	Система прогнозних і програмних документів економічного і соціального розвитку складається з: <ul style="list-style-type: none"> - прогнозів економічного і соціального розвитку України на середньо- та короткостроковий періоди; - прогнозів розвитку окремих галузей економіки на середньостроковий період; - загальнодержавних програм економічного, соціального розвитку, інших державних цільових програм; - прогнозів економічного і соціального розвитку Автономної Республіки Крим, областей, районів та міст на середньостроковий період; - програм економічного і соціального розвитку Автономної Республіки Крим, областей, районів та міст на короткостроковий період.
Область впливу (яка тематична область впливу)	<ul style="list-style-type: none"> - економічне прогнозування; - інноваційна діяльність
Діючі особи (хто відповідальний за впровадження та яка цільова група)	Учасники державного прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку - органи державної влади, які розробляють, затверджують і здійснюють прогнозні та програмні документи економічного і соціального розвитку, а саме: Кабінет Міністрів України, центральні органи виконавчої влади, що забезпечують формування та реалізують державну політику у сфері економічного і соціального розвитку, інші центральні органи виконавчої влади, Рада міністрів Автономної Республіки Крим, місцеві державні адміністрації та органи місцевого самоврядування.
Правозастосування (який рівень відповідності політиці?)	Рівень відповідності реальній політиці є частково задовільним

³⁸ Закон України «Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України» » [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/annot/1602-14>

Коментарі	Прогнозування в соціально-економічній сфері здійснюється на основі статистичної інформації, яка за багатьма показниками не є співставною із міжнародними та європейськими стандартами. Прогнозування часто здійснюється без врахування тіньової складової економіки країни та корупційної складової в системі прийняття рівень, що не дозволяє отримати точні прогнози.
-----------	---

1.38. Закон України «Про наукову і науково-технічну діяльність»³⁹	
Закон або добровільна угода (<i>правова основа</i>)	Закон України, Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1992, № 12, ст. 165. Вводиться в дію Постановою ВР № 1978-XII (1978-12) від 13.12.91, ВВР, 1992, № 12, ст. 166 (із змінами)
Мета законодавчого акту (<i>опис мети</i>)	Цей Закон визначає правові, організаційні та фінансові засади функціонування і розвитку науково-технічної сфери, створює умови для наукової і науково-технічної діяльності, забезпечення потреб суспільства і держави у технологічному розвитку. Розвиток науки і техніки є визначальним фактором прогресу суспільства, підвищення добробуту його членів, їх духовного та інтелектуального зростання. Цим зумовлена необхідність пріоритетної державної підтримки розвитку науки як джерела економічного зростання і невід'ємної складової національної культури та освіти, створення умов для реалізації інтелектуального потенціалу громадян у сфері наукової і науково-технічної діяльності, цілеспрямованої політики у забезпеченні використання досягнень вітчизняної та світової науки і техніки для задоволення соціальних, економічних, культурних та інших потреб.
Опис механізму (<i>яким чином впроваджується</i>)	Основними завданнями цього Закону є визначення: - правового статусу суб'єктів наукової і науково-технічної діяльності, матеріальних та моральних стимулів забезпечення престижності та зумовленої суспільними потребами пріоритетності цієї сфери людської діяльності, залучення до неї інтелектуального потенціалу нації; - економічних, соціальних та правових гарантій наукової і науково-технічної діяльності, свободи наукової творчості; - основних цілей, напрямів та принципів державної політики у сфері наукової і науково-технічної діяльності; - повноважень органів державної влади щодо здійснення державного регулювання та управління у сфері наукової і науково-технічної діяльності.
Область впливу (<i>яка тематична область впливу</i>)	- інноваційна діяльність.
Діючі особи (<i>хто відповідальний за впровадження та яка цільова група</i>)	Суб'єктами наукової і науково-технічної діяльності є: вчені, наукові працівники, науково-педагогічні працівники, а також наукові установи, наукові організації, вищі навчальні заклади III-IV рівнів акредитації, громадські організації у науковій та науково-технічній діяльності
Правозастосування (<i>який рівень відповідності політиці?</i>)	Рівень відповідності реальній політиці є не задовільним
Коментарі	Закріплює позиції науки як елементу планової економічної системи, яка не може задовольнити потреби в інноваційному розвитку.

³⁹ Закон України «Про наукову і науково-технічну діяльність» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1977-12>

1.39. Закон України «Про освіту»⁴⁰	
Закон або добровільна угода (<i>правова основа</i>)	Закон України, Відомості Верховної Ради УРСР (ВВР), 1991, № 34, ст. 451. Вводиться в дію Постановою ВР № 1144-ХІІ (1144-12) від 04.06.91, ВВР, 1991, № 34, ст. 452 (із змінами)
Мета законодавчого акту (<i>опис мети</i>)	Завданням законодавства України про освіту є регулювання суспільних відносин у галузі навчання, виховання, професійної, наукової, загальнокультурної підготовки громадян України.
Опис механізму (<i>яким чином впроваджується</i>)	Україна визнає освіту пріоритетною сферою соціально-економічного, духовного і культурного розвитку суспільства. Державна політика в галузі освіти визначається Верховною Радою України відповідно до Конституції України і здійснюється органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування.
Область впливу (<i>яка тематична область впливу</i>)	- освіта.
Діючі особи (<i>хто відповідальний за впровадження та яка цільова група</i>)	У Законі здійснено розподіл повноважень у системі освіти між центральними органами виконавчої влади, Верховною Радою країни та місцевими радами.
Правозастосування (<i>який рівень відповідності політиці?</i>)	Рівень відповідності реальній політиці є незадовільним.
Коментарі	Закон має декларативний характер і не відповідає реальним соціально-економічним умовам.

В результаті аналізу нормативно-правової бази, що стосується сталого розвитку, можна зробити висновок, про те, що вона формується законами, прийнятими Верховною Радою лише частково і здебільшого складається з Указів Президента України, Постанов та Розпоряджень Кабінету міністрів України, Наказів та листів керівників центральних органів виконавчої влади тощо. Яскравим прикладом цієї тези є аналіз нормативно-правової бази сталого розвитку, що стосується впровадження низьковуглецевої економіки.

З метою адаптації законодавства України до вимог Директиви 2003/87/ЄС щодо застосування схеми для зменшення викидів в атмосферу парникових газів, торгуючи в межах Співтовариства та про внесення змін до Директиви Ради 96/61/ЄС, був розроблено проект Закону України «Про регулювання у сфері енергозбереження» (реєстр. № 7231) який не набув чинності.

На сьогодні дозвіл видається на викиди антропогенних речовин лише відносно тих речовин, щодо яких видається дозвіл на викиди забруднюючих речовин зі стаціонарних джерел на підставі ст. 11 Закону України «Про охорону атмосферного повітря» від 16 жовтня 1992 р. № 2707-ХІІ; Порядку проведення та оплати робіт, пов'язаних з видачею дозволів на викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря стаціонарними джерелами, обліку підприємств, установ, організацій та громадян-суб'єктів підприємницької діяльності, які отримали такі дозволи, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 13 березня 2002 р. № 302 та Інструкції про загальні вимоги до оформлення документів, у яких обґрунтовуються обсяги викидів, для отримання дозволу на викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря стаціонарними

⁴⁰ Закон України «Про освіту» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1060-12>

джерелами для підприємств, установ, організацій та громадян-підприємців, затвердженої наказом Мінприроди від 09 березня 2006 р. № 108. Дозвіл на здійснення викидів забруднюючих речовин із стаціонарних джерел поширюється лише на гексафторид сірки та метан. На викиди всіх інших парникових газів цей дозвіл не поширюється⁴¹.

Основу нормативно правової бази формування низьковуглецевої економіки складають:

- Постанова Кабінету міністрів України «Про формування і ведення Національного електронного реєстру антропогенних викидів та абсорбції парникових газів» від 28.05.2008 року № 504;
- Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку підготовки, розгляду, схвалення та реалізації проектів, спрямованих на скорочення обсягу антропогенних викидів парникових газів» від 22.02.06 № 206;
- Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку розгляду, схвалення та реалізації проектів цільових екологічних (зелених) інвестицій у період дії зобов'язань сторонами Кіотського протоколу до Рамкової конвенції ООН про зміну клімату» від 22.02.08 № 221;
- Наказ Нацеконінвестагентства «Про затвердження Вимог до документів, у яких обґрунтовуються обсяги антропогенних викидів та абсорбції парникових газів, для отримання листа-підтримки власником джерела викидів, на якому планується реалізація проекту спільного впровадження» від 25.06.08 № 32;
- Наказ Нацеконінвестагентства «Про затвердження Вимоги до підготовки проектів спільного впровадження» від 25.06.08 № 33.

Сама законодавча база в сфері, що стосується сталого розвитку, як і в інших областях є досить строкатою та різною як за якістю правових документів, так і за рівнем відповідності реальній політиці.

Законодавство у сфері енергоефективності та енергозбереження національного законодавства була започаткована Законом України «Про енергозбереження». Як і більшість законів, прийнятих у 90-ті роки, не є законом прямої дії, майже всі його норми носять декларативний або бланкетний (відсильний) характер.

Таким чином, забезпечення правового регулювання відносин у сфері енергоефективності та впровадження механізмів державного регулювання у цій сфері протягом останніх років здійснювалося здебільшого через прийняття підзаконних нормативно-правових актів: указів Президента України, постанов та розпоряджень Уряду та наказів Держкоменергозбереження.

На сьогодні у сфері ефективного використання енергетичних ресурсів діє близько 100 нормативно-правових актів, система стандартів та значна кількість нормативно-методичних документів.

Ці акти та документи шляхом прямого або опосередкованого правового впливу на відносини у сфері ефективного використання енергетичних ресурсів дали змогу створити структуру державного управління та контролю у сфері ефективного використання енергетичних ресурсів, запровадити систему нормування паливно-енергетичних ресурсів, поняття енергетичного аудиту, систему державної експертизи з енергозбереження та національних стандартів з енергозбереження, встановити санкції за порушення законодавства у цій сфері.

На сьогодні основним законом, що регулює відносини у сфері енергоефективності в Україні, лишається Закон України «Про енергозбереження». Визначальним його недоліком є відсутність чітко визначених методів правового регулювання у сфері енергоефективності та засобів його впровадження.

⁴¹ «Overview of the Status of Harmonizing the Ukrainian Legislation with the EU Requirements and the Baseline Plan for Harmonization of Ukraine's legislation with the EU laws». Ukraine, 2011.

Недосконалість правових норм вищої юридичної сили тягне за собою неефективність підзаконних актів з питань енергоефективності та породжує функціонально неструктуровану, аморфну систему державного управління в цій сфері.

На сьогодні чинними в Україні є 43 національних стандартів, віднесених до групи «Енергозбереження». Зокрема, відповідно до Директиви Ради ЄС 92/75/ЄЕС від 22 вересня 1992 р. про вказування за допомогою маркування та зазначення стандартної інформації про товар, обсягів споживання енергії та інших ресурсів побутовими електроприладами розроблені та набули чинності 5 національних стандартів з енергетичного маркування обладнання побутового призначення. А також 2 національних стандарти з питань нетрадиційних та відновлюваних джерел енергії, розроблені Держкоменергозбереження⁴².

⁴² Малая М. Правове регулювання у сфері енергозбереження: сучасний стан та перспективи. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.yur-gazeta.com/article/440/>

2. Проект Концепції впровадження в Україні ресурсоефективного та більш чистого виробництва, як першого практичного правового елементу стратегії сталого розвитку

Визначення проблеми, яка потребує розв'язання

Значна кількість промислових підприємств в Україні використовують застарілі ресурсо- та малоенергоєфективні технології з утворенням великої кількості відходів, викидів та скидів, які потрапляють до навколишнього природного середовища.

Використання не відновлювальних природних ресурсів на одиницю виробленої продукції в 2-2,5 рази, а енергії в 2,5-3 рази в Україні перевищує аналогічні показники в Німеччині, Великобританії, Франції, США⁴³. Кількість відходів та викидів і скидів на одиницю вироблених товарів та послуг нерідко у десятки раз перевищує аналогічні показники розвинених країн. Абсолютні значення формування відходів, викидів у повітря та скидів у водне середовище в останнє десятиріччя мають стійку тенденцію до зростання. Відбувається деградація ґрунтів земель сільськогосподарського призначення, зокрема завдяки накопиченню важких металів, залишків пестицидів, гербіцидів⁴⁴.

Така ситуація формує загрози економічній безпеці України. В Стратегії національної безпеки України на 2010-2015 рр. зазначено, що нераціональне використання мінерально-сировинних природних ресурсів, забруднення навколишнього середовища токсичними та екологічно небезпечними відходами формує загрози національній безпеці держави, що і становить проблему.

Природні ресурси відповідно до Конституції є власністю народу України, а їх нераціональне використання або погіршення їх якості шляхом забруднення завдає шкоду національним інтересам.

Основними причинами виникнення цієї проблеми є:

- Підвищення вартості та скорочення кількості технологічно доступних не відновлювальних природних ресурсів
- Підвищення рівня вимог до стандартів якості життя і діяльності населення;
- Застаріле обладнання та технології;
- Низька зацікавленість підприємств у інвестиції в нові технології.

Причини виникнення проблеми знаходяться не в полі дискусійних екологічних наукових концепцій про стан та перспективи зміни навколишнього природного середовища, а в сфері забезпечення національної безпеки держави.

Шляхи вирішення проблеми надмірного використання природних ресурсів та забруднення навколишнього природного середовища знаходиться в межах компетенції державних органів виконавчої влади та приватних власників промислових підприємств. Саме тому вирішення цієї проблеми має ґрунтуватися на співробітництві та партнерських відносинах держави і промислового бізнесу.

Шляхи розв'язання проблеми та обґрунтування оптимального варіанту. На сьогоднішній день існує три варіанти розв'язання проблеми:

Перший варіант – «консервація економічного механізму ресурсоспоживання»:

Передбачає збереження ситуації з ресурсоспоживанням та обсягом утворення відходів, викидів та скидів, так як вона є, що цілком реально на наступні 5-10 років завдяки наступним причинам:

- Зважаючи на суттєве скорочення обсягів промислового виробництва в 90-х роках в найближчій перспективі 5-10 років за обсягами скидів, викидів та формування відходів

⁴³ Стратегічні напрями переходу України на засади сталого розвитку в контексті її інтеграції до Європейського співробітництва/ Під ред. акад. НАН України Е.В. Соботовича. – К.: Салютіс, 2005. – 44 с.

⁴⁴ Буркинський Б. Екологічно чисте виробництво. Наукові засади впровадження та розвитку. - Вісник НАН України, 2006. - № 5. –С.11-17.

Україна навіть не наблизиться до показників 1990 року, наприклад в системі розрахунків економічних механізмів Кіотського протоколу цей рік є еталонним для порівняння.

- Підтримування економічної ефективності ресурсо- та енерговитратних підприємств із застарілими технологіями завдяки низькій вартості трудової сили та вітчизняних природних ресурсів.

- Дотаційна підтримка з боку держави видобутку та імпорту не відновлювальних енергетичних ресурсів – вугілля, та газу.

- Затримати або відмінити введення стандартів якості продукції та екологічних стандартів ЄС орієнтуючись на виробництво напівфабрикатів для експорту в країни СНД та країни, що розвиваються.

Другий варіант – «пристосування економічного механізму до міжнародних стандартів»:

Докласти зусиль для зменшення обсягів утворення відходів, викидів та скидів та підвищення ресурсоефективності через⁴⁵:

- Удосконалення системи контролю за обсягами викидів;
- Встановлення більш жорстких штрафів та платежів за забруднення навколишнього природного середовища;
- Удосконалення системи ліквідації надзвичайних ситуацій техногенного походження
- Створення системи державних дотацій для альтернативних видів пального та ресурсоефективних технологій.
- Впровадження системи екологічної освіти.

Третій варіант – «модернізація» економічного механізму:

Третім варіантом розв'язання проблеми із формування системи ресурсоефективного та більш чистого виробництва шляхом зміщення центру уваги з контролю за ситуацією та подоланням наслідків на оновлення технологій, процесів та систем управління промисловості. Реалізація третього варіанту передбачає впровадження наступних організаційно-економічних механізмів інституційної модернізації:

- Формування партнерських відносин між державою та промисловим бізнесом, спрямування державної влади на всебічну підтримку виробництв, які впроваджують у себе систему управління за методикою більш чистого виробництва, що веде до скорочення споживання усіх видів ресурсів на одиницю продукції.

- Створення нової державної системи моніторингу споживання ресурсів та енергії на підприємствах, збору та систематизації первинної статистичної інформації.

- Удосконалення системи законодавства із надання дозволів наближаючись до Європейських вимог та стандартів. Особлива увага приділяється закріпленню законодавчо, а не у вигляді нормативних актів правових основ формування ресурсоефективного та більш чистого виробництва. Саме це дозволить сформувати державно-приватне партнерство, коли бізнес отримає змогу на основі саме законів, а не нормативних актів, захищати свої інтереси у суді, в тому числі і у спорах з державою.

- модернізацію системи контролю та моніторингу за станом навколишнього природного середовища на основі європейських індикаторів та стандартів із впровадженням дистанційних методів спостереження.

- Створення системи розповсюдження інформації щодо сталого розвитку, системи ресурсоефективності та екологічної безпеки серед цільової аудиторії шляхом тренінгів, курсів, інформування через спеціалізовані ЗМІ, а також через модернізацію середньої та вищої освіти.

⁴⁵ Стратегічні напрями переходу України на засади сталого розвитку в контексті її інтеграції до Європейського співробітництва/ Під ред. акад. НАН України Е.В. Соботвича. – К.: Салютіс, 2005. – 44 с.

Принциповою відмінною цього варіанту від інших є його економічна ефективність та привабливість для бізнесу в умовах відкритості ринків.

Визначення мети та строків реалізації концепції. Метою реалізації концепції є впровадження в Україні ресурсоефективного та більш чистого виробництва.

Для вирішення проблеми впровадження ресурсоефективного та більш чистого виробництва доцільно ґрунтуватися на декількох принципах:

Першим принципом є узгодження економічної ефективності, соціальної справедливості та екологічної безпеки.

Другим принципом є запобігання надмірного використання ресурсів та утворення відходів і шкідливих речовин на технологічному рівні виробництва, а не ліквідація наслідків⁴⁶.

Третім принципом є економічна доцільність для промисловця та підприємця впровадження принципу ресурсоефективного та більш чистого виробництва яка досягається завдяки:

- новим технологіям, що використовують інші сировину, матеріали;
- більш ефективному управлінню підприємством;
- повторному використанню матеріалів.

Впровадження Концепції передбачається здійснити в три етапи:

Перший етап до 2016 р.:

- розроблення Стратегії та Національного плану дій по впровадженню в Україні більш чистого виробництва;
- реалізація програми розвитку та трансформації державного Національної мережі трансферу технологій в центр сприяння розвитку ресурсоефективного бізнесу з більш чистим виробництвом;
- створення державного органу - Національного центру якості та використання природних ресурсів замість контрольного органу періоду охорони природи - Екологічної інспекції;
- розробка юридичної бази більш чистого виробництва та активізація процесу впровадження стандартів ЄС;
- організація заходів для представників промисловості із інформування про економічні, соціальні та екологічні можливості ресурсоефективного та більш чистого виробництва.

Другий етап – 2017-2019 рр.:

Прийняття Закон України Стратегії та Національного плану дій по впровадженню в Україні більш чистого виробництва

- підготовка та видання підручників і навчальних програм із ресурсоефективного та більш чистого виробництва;
- організація підготовки та перепідготовки спеціалістів у сфері впровадження ресурсоефективного більш чистого виробництва.
- розроблення і поступове впровадження нормативно-правової бази, із врахуванням природоохоронного законодавства Європейського Союзу, для переходу підприємств на ресурсоефективне більш чисте виробництво.

Третій етап – 2020-2022 рр.:

- впровадження організаційно-економічного механізму ресурсоефективного та більш чистого виробництва

⁴⁶ Національна концепція впровадження та розвитку екологічно чистого виробництва в Україні (проект).- Одеса: ШРЕЕД НАН України, 2005.- 24 с.

- впровадження підприємствами принципів більш чистого виробництва;
- зменшення ресурсоемності національного продукту та енергоспоживання на одиницю ВВП;
- зменшення техногенного навантаження на довкілля до безпечного для проживання населення завдяки більш ефективному використанню природних ресурсів.

До основних шляхів та засобів розв'язання проблеми належать:

- Впровадження системи державно-приватного партнерства, при якому держава на себе бере створення організаційно-економічного механізму, в тому числі нормативно-правової бази за якої ресурсоефективне виробництво стає економічно ефективним, а приватний сектор надає фінансові, матеріальні, трудові ресурси та здійснює систему об'єктного менеджменту⁴⁷.

- Удосконалення законодавства із надання дозволів на викиди в атмосферне повітря, скиди у водні об'єкти забруднюючих речовин та розміщення відходів відповідно до директиви ЄС 2010/ на основі інших директивних документів ЄС.

- Перехід на екологічно безпечні заміники екологічно-шкідливої сировини для промисловості. Виробництво або використання небезпечних речовин з високим ступенем ризику має бути обмежене або заборонене.

- Для контролю за безпечністю сировини та інших матеріалів запровадити систему реєстрації та оцінювання хімічних речовин, по аналогії з системою реєстрації, яка діє в ЄС в якості Технічного регламенту REACH (Registration Evaluation and Authorization of Chemicals).

- Запровадження для підприємств, які здійснюють забруднення навколишнього природного середовища, видобування та/або вилучення природних ресурсів обов'язкової системи автоматичного моніторингу власної техногенної діяльності та ведення екологічних паспортів.

- Модернізація виробництв та впровадження нових ресурсоефективних та більш чистих технологій.

- Переоцінка природного капіталу, перегляд індикаторів та діючих методик розрахунку розмірів відшкодування збитків, заподіяних внаслідок порушення законодавства про охорону та раціональне використання природних ресурсів з метою компенсації таких збитків у повному обсязі.

- Забезпечення фінансового механізму цільового використання ресурсних платежів, зокрема впровадженню ресурсоефективного та більш чистого виробництва.

- Впровадження організаційно-економічного механізму екологічного страхування техногенно-небезпечних об'єктів.

- Запровадити систему показників для оцінки реальних даних щодо ефективності використання ресурсів на виробництвах.

- В процесі державно-приватного партнерства формування фінансового механізму впровадження проектів з ресурсо-енергоефективності, зокрема під гарантії уряду із зниженням процентних ставок банківських кредитів

- Залучення міжнародних фінансових інституцій для підтримки впровадження більш чистого виробництва, а для цього також потрібна підтримка з боку держави.

- Ввести в дію систему широкого розповсюдження знань про ресурсоефективне та більш чисте виробництво. Тут необхідно залучити всі можливі заходи, починаючи від навчання у школах і тим більше у вищих навчальних закладах, підключення громадських організацій, СМІ, післядипломної освіти тощо.

- Створення нової системи екологічного моніторингу за станом навколишнього природного середовища на основі стандартів ЄС із застосуванням методів дистанційного контролю та спостереження.

⁴⁷ Харченко М.О., Панченко А.О. Проблеми та перспективи впровадження екологічно чистого виробництва в Україні. - Механізм регулювання економіки, 2011. - № 2. - С.176-182.

Створення економічних умов для впровадження:

- екологічно безпечних енерго- і ресурсозберігаючих технологій;
- органічних технологій ведення сільського господарства;
- відновлювальних джерел енергії;
- екологічно чистих видів транспорту, зокрема громадського;
- екологічного підприємництва, робіт і надання послуг природоохоронного призначення;
- систем екологічного управління та екологічної сертифікації на підприємствах.

Оцінка очікуваних результатів реалізації концепції,

зокрема економічних, соціальних, екологічних, та визначення її ефективності

Оцінка очікуваних результатів ґрунтується на визначення ризиків від реалізації програми:

Економічний ризик. Програма є цілком добровільною і реалізується на основі державно-приватного партнерства, перш за все на основі залучення фінансових, матеріально-технічних та трудових ресурсів приватного сектору за організаційною підтримки держави та технічної підтримки міжнародних організацій, що мінімізує екологічні ризики.

Політичний ризик: Політичні ризики відсутні. Впровадження більш чистого виробництва дозволить зменшити рівень споживання енергії, природних ресурсів на одиницю ВВП, що підвищить конкурентоспроможність промислової та сільськогосподарської продукції на світовому ринку.

Соціальний ризик. В соціальному плані ризики передбачаються. Запровадження більш чистого виробництва забезпечить поліпшення екологічної ситуації та покращення здоров'я населення.

Екологічний ризик: Екологічні ризики відсутні. Рівень забруднення навколишнього природного середовища та споживання природних ресурсів в результаті реалізації програми, навпаки, має скоротитися.

В результаті впровадження концепції очікуються:

- модернізація промисловості, впровадження нових ресурсоефективних технологій, що завдають менше шкоди навколишньому природному середовищу;
- скорочення споживання природних ресурсів (води та сировини) та енергії на одиницю виробленої продукції;
- функціонуючий сучасний державний організаційно-економічний механізм впровадження та підтримки ресурсоефективного та більш чистого виробництва;
- підвищення інвестиційної привабливості промислових підприємств
- підвищення конкурентоспроможності промислової та сільськогосподарської продукції на міжнародних ринках;
- зменшений рівень формування промислових відходів, викидів та скидів
- поліпшення умов проживання населення в промислових містах;
- приєднання України до розвинених країн, де ліквідована залежність між економічним зростанням та погіршенням стану навколишнього природного середовища.

Оцінка фінансових, матеріально-технічних, трудових ресурсів, необхідних для реалізації концепції

Реалізація програми здійснюється за засадах державно-приватного партнерства. Таким чином вона є вигідною бізнесу і здійснюється завдяки приватним інвестиціям, більш інтенсивного використання фінансових, матеріально-технічних та трудових ресурсів приватного сектору. З іншого боку досягнення виконання її завдань буде забезпечуватися через удосконалення та координації діяльності між існуючими

державними органами виконавчої влади. Додаткового бюджетного фінансування буде потребувати розвиток Національної мережі з трансферу технологій та створення Національного центру якості та використання природних ресурсів замість Екологічної інспекції та функціонування та їх територіальних органів.

Для реалізації концепції розширити співробітництво з Організацією з промислового розвитку ООН (ЮНІДО) з отримання технічної допомоги з впровадження ресурсоефективного та більш чистого виробництва.

Висновки

1. На сьогоднішній день правове регулювання в сфері сталого розвитку здійснюється, головним чином, не на підставі застосування Законів України, а на основі нормативних документів, таких як Укази Президента України, Постанови та Розпорядження Кабінету міністрів України, Наказів та листів центральних органів виконавчої влади.

2. Законодавча база України, що регулює питання, пов'язані із сталим розвитком потребує суттєвого вдосконалення, особливо в сфері освіти. Ситуація, коли нормативні акти, а не законодавчі, регулюють відносини є фактором, що об'єктивно сприяє розвитку корупції, яка впливає на формування значного сектору тіньової економіки. Ситуація, що склалася, фактично, обмежує можливості підприємств, місцевих громад та громадських організацій захищати свої права в судах і потребує змін.

3. Розроблений проект концепції ресурсоефективного та більш чистого виробництва ґрунтується на принципах економічної ефективності, соціальної справедливості та екологічної безпеки. На основі концепції має бути створена Стратегія та План дій, що стане реальним кроком впровадження сталого розвитку в українську практику.

Пропозиції

1. З метою більш детального аналізу нормативно-правової бази України з питань, що мають відношення до сталого розвитку зробити аналіз нормативних документів. Саме це дозволить виявити правові фактори, які лімітують сталий розвиток і запропонувати механізми його більш ефективного впровадження в реальних інституційних умовах, що склалися в Україні.

2. На основі концепції ресурсоефективного та більш чистого виробництва має бути розроблена та законодавчо прийнята Стратегія та План дій, які стануть підґрунтям для першого реального кроку щодо впровадження ідеології сталого розвитку в інституційну практику.

Відділ екологічної та техногенної безпеки

(В.Г. Потапенко)